

Mehr Arena | 1. SAYI | Ocak 2019

Mehr Arena

Tahran'da Müslüman ülkelerden birlik gösterisi

MehrArena

İçindekiler

Demeç

- İran olmadan İslam birliği kurulamaz 4
- İran ile Türkiye’de mezhep ayrımcılığı yok 5
- Kudüs davası tüm Müslümanların temel hedefidir 6
- Yemen’i gündemde tutmaya devam edeceğiz 7

Dosya

- 17-25 Aralık sürecinde neler yaşandı? 9
- FETÖ, İran yaptırımlarının bypass edilmesinden rahatsızdı 11
- 17 Aralık’ın hedefinde İran-Türkiye ilişkileri de vardı 12
- Türkiye üzerinde operasyon yapılacak bir ülke değildir 14
- FETÖ’nün ilk amacı Erdoğan hükümetini devirmektir 16

Yorum

- Elle çözülebilecek düğümü dişle çözmezler 19
- Fransa’daki eylemlerde neler oluyor? 20
- Gazze Şeridi’nde son günlerde neler yaşandı 22
- Brexit sürecinde adım adım neler yaşandı? 24

Özel

- Edebiyat; Türkiye ile İran arasındaki büyük köprü 26
- İran ile Türkiye halkını birbirine bağlayan “Sinema” gücü 28
- İranlı yönetmen: Dünyayı şaşırtacak bir film yapmak istiyorum 29
- İran sanatının parlayan yüzü; Mehtap’ın kızları 31
- Yelda; aydınlığı müjdeleyen yılın en uzun gecesi 32
- Türkiye ile İran arasındaki ortaklığın simgesi; Tuğrul Kulesi 33
- İran’da farklı Noel kutlamaları 34
- İran’ın güzellikleri, sinema ve müzik aracılığıyla insanlara dokunuyor 35
- Alman filozof Nietzsche, Zerdüş’tü “ahlaklı” olarak tanımlıyor 37

Genel Müdür: Ali Asgari

Yayın Kurulu: Seyed Amir Hassan
Dehghani, Mohammad Ghaderi,
Kamran Azar

Editör Koordinatörü: Kamran Azar

Katkıda bulunanlar: Kamran Azar,
Azar Mahdavan, Muhammed
Burhan, Rüya Fereyduni

Sanat yönetmeni:
Mahboubeh Azizi

Phone: +98-21-43051371

Address: No. 18, Bimeh Alley,
Nejatollahi St., Tehran, Iran

Mehr Arena katkıda bulunmak
isteyen okurların geri bildirimlerini
memnuniyetle karşılıyor.

Demeç

Saadet Partisi Genel Başkan Yardımcısı:

İran olmadan İslam birliği kurulamaz

Azar Mahdavan ve Rüya Fereyduni

Saadet Partisi Genel Başkan Yardımcısı, 32. Uluslararası İslami Birlik Konferansı sırasında Mehr'e verdiği röportajda, "Müslümanların birliğini temin edici adımlar atması, sözden fiile geçmeleri gerekiyor" ifadesini kullandı.

32.Uluslararası İslami Birlik Konferansı bir önceki hafta Tahran'da gerçekleşti. İslam dünyasından 300'den fazla siyasetçi ve düşünürün katıldığı bu konferansta Saadet Partisi Genel Başkan Yardımcısı Hasan Bitmez, Mehr Haber Ajansı'na bir röportaj vererek, İslam dünyasını tehdit eden etkenleri, Suudi Arabistan'ın İslam dünyasındaki rolünü ve ABD'nin İran ile Türkiye'ye uyguladığı yaptırımları şu şekilde değerlendirdi:

* Uluslararası İslami Birlik konferansı'nı nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Böyle bir toplantının İslam aleminin her bölgesinde sıkıntılı bir süreçte yapılıyor olması ayrı bir önem taşıyor. Hem Yemen, hem Suriye ve bunlar içinde Müslüman bir ülke olan İran'a yaptırımlar uygulandığı bir dönemde böyle bir toplantının yapılması önemli. Burada tabii ki fikirler ortaya koyuluyor. Bu fikirlerden istifadeyle İslam aleminin problemlerini ve birlikliliklerinin yokluğunu ortadan kaldıracak olan bir çözüm ortaya koymaları gerekiyor. Bundan dolayı önemli bir toplantı olarak görüyoruz.

* Sizce İslam birliğini neler tehdit ediyor?

- İslam birliğinin şimdiki tehdidi Müslümanların kendisi. Müslümanlar için her zaman düşmanlar olacak. Siyonizm'in İslam alemi ve bütün insanlık için planları olacak ama bu planların karşısında Müslümanların bir araya gelip atması gereken adımlar atma noktasında zafiyet gösterdikleri için en büyük problem Müslümanların kendileri. Bunun yanında dışarıdan Müslümanların birliğini bozmaya yönelik mezhepsel ve kavmi ayrılıklar ve bunları taşıyan unsurların varlığı da bir tehdit olarak görülebilir.

* Bu tehditler karşısında neler yapmamız gerekiyor?

- Müslümanların birliğini temin edici adımlar atmaları, sözden fiile geçmeleri gerekiyor. Bunun devlet bazında olması gerekiyor öncelikle. Ama devletlerin yanın-

da halkların da Müslümanların birliğini zedeleyecek yaklaşımlara karşı uyanıklı davranmaları gerekiyor. Yani mezhep ve ırk ayrışmasıyla ilgili ortaya atılan akımlara itibar edilmemesi gerekiyor. Müslümanlar olarak bizler yüz yıllarca bir arada yaşamış topluluklarız. Dolayısıyla Müslümanların normalde kendileri arasında bir problemleri yok. Ama bu ufak tefek problemlerin dışarıdan gelen bir program olarak gündeme alınması Müslümanlar açısından büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Bunu göz ardı etmemek ve uyanıklı olmak lazım. Birliği ve bütünlüğü teşviş edici unsurları mümkün olduğunca göz ardı ederek devreden çıkarmak lazım.

* Sizce İslam birliği İsrail'in Filistin halkına yaptığı eylemlere karşı neler yapmalı?

- İslam birliğinin esas manada kurulabilmesini temin etmek sırf konferanslarla ve halkların uyanışlı olabilecek bir durum değil. Devletlerin ekonomik, kültürel ve askeri güvenlik manada birleşerek güçlerini arttıracak adımlar atmaları gerekiyor. Yani bugün İran'a ve Türkiye'ye ambargo uygulanıyor ve ekonomisi sıkıntı yaşıyor. Böyle bir durumda Müslümanların ekonomik ve güvenlik açısından bir araya gelmeleri gerekiyor. Güvenlik manada bir araya gelmelerinden kastımız şudur: kendi aralarında birbirine karşı silah kullanımı değil, İslam ülkelerine ve azınlık Müslümanlara dışarıdan gelen tehditlere karşı bir askeri güç oluşturmaları lazım. Ekonomik manada ticaretini arttırmaları gerekiyor. kültürel

manada da kudüs, Keşmir, Suriye, Irak, Afganistan işgali gibi ülkeleri kendi ortamında önemli olarak görüp hareket etmek lazım.

* İslam birliği ve özellikle de İran ve Türkiye'nin yıllardır iç savaşla karşı karşıya olan Suriye halkı için neler yapması lazım?

- Suriye'nin toprak bütünlüğünün esas alınmasıyla devlet bazındaki ve terör örgütleri bazındaki tehditlere karşı güvenliğinin temin edilmesi lazım. Bu aynı zamanda Türkiye'nin, İran'ın ve bölgedeki İslam ülkelerinin güvenliğidir. Nitekim Suriye'nin önümüzdeki süreçte yeniden ayağa kalkması için mutlaka Türkiye ve İran'ın da içinde olduğu bir sürecin Suriye yönetimiyle beraber yürütülmesi gerekiyor.

* Suudi Arabistan'ın İslam dünyasındaki rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Suudi Arabistan özellikle Muhammed bin Selman döneminde, Suriye savaşı, Yemen saldırıları döneminde aynı şekilde Mısır'daki İhvan'a karşı yapmış olduğu yanlış tutumları tarihe unutulmayacak şekilde kaydedilecektir. Bugün böyle saldırgan tavırları artı terör örgütlerini destekleyici tutumu Müslüman ülkelere ve İslam birliğine zarar vermektedir. Yani bir Müslümanın bir Müslüman ülke aleyhinde normal şartlarda konuşmaması gerekiyor. Yani bizim Suudi Arabistan'ı eleştirmememiz gerekir ama geline boyutlarda yaptığı hatalar o kadar aşırı ileri gitti ki kendi çıkarları için saldırgan bir tavırla Yemen'deki Müslümanları telef etmekte. ➔

* İran'ın rolünü İslam birliğinde ne kadar etkili görüyorsunuz?

- Öncelikle şunu söylemekte fayda görüyorum İran olmadan İslam birliği kurulamaz. Dolayısıyla İran'ın mutlaka İslam birliğine giden yolda temel taşlardan birisi olması gerekiyor. Daha doğrusu Türkiye ile birlikte İran'ın İslam birliğinin kurulmasında, kurulduktan sonra güçlenmesinde rolü yeri göz ardı edilmemesi gereken bir noktadadır. İran bugün nükleer imkan bulunduran iki ülkeden bir tanesi. Bu açıdan hem İran'ın sahip olduğu imkanlardan diğer İslam ülkelerinin istifade etmesi, hem diğer İslam ülkelerindeki imkanlardan İran'ın

istifade etmesi gerekiyor. İran'a Siyonizm ile ABD'nin isteği doğrultusunda İslam ülkelerine ambargo uyguluyor olması çok büyük bir hatadır. İran hem bu gününde hem yarınında İslam birliği için önem arzu etmektedir. İran'ın mevcut yönetimi de bu konuda hassasiyet sahibi bir yönetimdir.

* ABD'nin son birkaç ayda İran'a ve Türkiye'ye karşı uyguladığı yaptırımlar İslam birliğini ne kadar etkileyebilir?

- Bu yaptırımlar ekonomi ve siyasi manada Türkiye'ye ve İran'a sıkıntı veriyor. Çünkü ekonomiden kaynaklanan içteki dalgalanmalar ülkelerin siyasetine de dışına da etki

eder. Ekonomileri güçlü olmayan ülkelerin dış politikalarında sağlıklı adım atma şansı olmaz. Dolayısıyla böyle yaptırımların elbette zararı ve sıkıntı vereceği durumları olacaktır. Ancak İran 35 yıldır ABD'nin diğer ülkelerle beraber uygulamış olduğu yaptırımlarına karşı ayakta durabilen bir yapıya sahiptir. İnşallah İran ve Türkiye bu konuda Batı'nın yaptırımlarına aldırış etmeden birlikte kendilerine fayda sağlayacak bir ekonomik ilişkiyi resmi olarak ya hatı gayri resmi olarak geliştirip diğer İslam ülkeleriyle birlikte bir işbirliği içerisinde bulunurlar. İran buna açık, diğer ülkelerin de açık hale gelmesini dua edeceğiz.

İran ile Türkiye'de mezhep ayrımcılığı yok

Aziz MAHDAVAN

Pamukkale Üniversitesi Araştırma Görevlisi, 32. Uluslararası İslam Birlik Konferansı sırasında Mehr'e verdiği röportajda, İran ile Türkiye arasındaki manevi birliğe vurgu yaptı.

32. Uluslararası İslami Birlik Konferansı bir önceki hafta Tahran'da gerçekleşti. Bu konferansa İslam dünyasından 300'den fazla siyasetçi ve düşünür katıldı. Kongerenin sırasında Pamukkale Üniversitesi Araştırma Görevlisi Halil Işılak Mehr Haber Ajansı'na bir röportaj vererek, İslam dünyasını tehdit eden etkenler, Filistin meselesi ve İran ile Türkiye arasındaki ilişkileri değerlendirdi.

Işılak İslami Birlik Konferansı'nı değerlilererek şu ifadeleri kullandı: Bu konferansın haberini alır almaz geldim. Burada çok iyi bir atmosfer gördüm çünkü değişik İslami ülkeler bir araya toplanarak İslam dünyasındaki sorunlarla ilgili sohbet ediyorlar.

Aslında farklı mezheplerden oluşan insanların bir araya getirilmesi bence büyük başarıdır, ama bu kapsamdaki toplantıların yaygınlaşması lazım. Çünkü başka ülkelerde ve başka alanlarda da böyle kongreler yapılırsa verimli olabilir. Bence Uluslararası İslami Birlik Konferansı sadece İran'da değil, Türkiye ve başka İslami ülkelerde de yapılırsa daha etkili olur.

İslam dünyasını tehdit eden etkenler

Pamukkale Üniversitesi Araştırma Görevlisi, İslam dünyasını en çok tehdit eden konuların mezhep çatışması olduğunu vurgulayarak şöyle devam etti:

Esas itibarıyla şu an İslam'da mezhep çatışması yok diye tekrarlıyoruz ama son zamanlarda sanki bir şekilde bizim kontrolümüz dışında mezhep çatışmasına doğru bir eğilim söz konusu; artık Irak'ta ve Suriye'deki durum bir nevi mezhep çatışması gibi okunmaya başlanmış. Bizim başka sorunlardan birisi de şu ki biz Müslümanlar bilgi üreten taraf değiliz daha çok edilgeniz. Bilgiyi Batı üretiyor hem de istatistik temel bilgi üretiyor ve biz bu bilgiler üzerinden kendi coğrafyamızı okumaya çalışıyoruz. Mesela Batı istatistik açısından Irak coğrafyasını şöyle nitelendiriyor: Bu ülkenin yüzde 40'ı Şia, yüzde 30'u Sünni ve yüzde 20 civarı Kürt. Böyle istatistik bilgileri Müslüman

değil, bir Batı kafası üretir.

Bunlar mezhep ve ırk istatistiği değil çünkü mezhep istatistiği ise Kürtlerin de bunların arasında taksim edilmesi lazım. Bunun benzeri Lübnan'da da var. Bunlar Batı'dan kaynaklanan bilgilerdir ve biz (İslami ülkeler) bunun önüne geçebilmek için bilgi üreten konuma gelmemiz lazım.

Ama bu sadece "Şia-Sünni kardeşliği" şuarlar anlamında kalırsa temelsiz bir hale gelebiliriz. Bu bilgi paylaşımını dünya çapına dökmemiz lazım. Zira dünya çapında bir bilgi hafızası olmadığı sürece biz başarılı olamayız.

İran ve Türkiye arasındaki birlik

Işılak, İran ile Türkiye arasındaki manevi birlik ve beraberliğe değinerek, şu ifadelerde bulundu:

Artık ben bir Türk ve Sünni olarak İran'a geldiğimde çok rahatım çünkü bu iki ülkede mezhep ayrımcılığı yok.

Halil Işılak İslami ülkeler ve özellikle de Yemen ve Filistin çok yoğun sorunlar ile meselelerle uğraşıyor. Bu sorunlar üzerinde çok analizler ve araştırmalar yapmamız lazım ve bu krizden çıkmamız için ortada basit bir yol haritası yok.

İslam dünyasını bütünleştiren konu Filistin meselesidir ve bana göre bir Müslümanın değeri Filistin meselesine önem verdiği kadar. Maalesef Arap dünyasındaki bazı ülkeler bir zaman masa altında İsrail'le bir şekilde ilişki yürütürken şu an söz konusu ilişkileri aşikar bir şekilde yürütmektedir. Bu da Müslüman vicdanı açısından oldukça yaralayıcı bir durum. İsrail'le ittifak kurulması Müslümanlar gözünde herhangi bir değere sahip değil.

Kudüs davası tüm Müslümanların temel hedefidir

Azar MAHDAVAN ve Muhammed BURHAN

Kudüs TV Genel Yayın Yönetmeni Nurettin Şirin, İslam dünyasındaki gelişmelerle ilgili olarak Mehr Haber Ajansı'na konuştu.

İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani'nin katılmasıyla bu sene 32.ncisi düzenlenen "Uluslararası İslami Birlik Konferansı" geçtiğimiz hafta Tahran'da yapıldı. "Kudüs, Ümmetin Birlik Eksenı" sloganıyla başlayan konferansa 100 ülkeden yaklaşık 350 isim katıldı.

Cumhurbaşkanı Ruhani, burada yaptığı konuşmasında, "Bölgemize hakim olan ortam zor ve üzücüdür; Filistin, Libya, Suriye, Yemen ve Afganistan'da olup bitenler İslami toplumun beklentileri yönünde değil. Halbuki Peygamberimizle İslam'ın mantığı insanlar ve milletlerin özgürlüğü üzerinde kurulmuştur. Fakat günümüzde ABD bölgemizle tüm dünyayı esir almak istiyor. Aramızdaki ihtilaf ise özgürlük ile kölelik arasındaki farka dayanıyor. Onlar herkesin ABD değerlerine saygı duyması mecburiyetinde olduğunu ileri sürüyorlar." ifadelerinde bulundu.

Söz konusu konferansa katılan Kudüs TV Genel Yayın Yönetmeni Nurettin Şirin, İslam dünyasındaki konuları Mehr Haber Ajansı'na değerlendirdi.

Bu sene 32'ncisi Tahran'da düzenlenen Uluslararası İslami Birlik Konferansı'nı nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Öncelikle İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani'nin konuşması çok güzel bir konuşmaydı. Orada İslami vahdetin mantığını, çerçevesini ve amaçlarını çok iyi bir şekilde izah etti.

İslami birlik herşeyden önce Müslümanların dinsel, ibadi ve ahlaki vazifesidir yani taktik değil, stratejidir. Müslümanlar arası vahdet Müslüman olmanın ümmet olmanın Kuran-ı Kerim'e uymanın doğal bir neticesi ve asli bir gereğidir. Uluslararası İslami Birlik Konferansı bu sene daha pratik konular üzerinden gündeme geldi. Filistin

mesesi Amerika ve istikbara karşı Siyonistlere karşı, Al Suud ve müttefiklerinin ihanetlerine karşı bölgedeki Müslümanların ortaya koyması gereken görev ve sorumluluklara da pratik olarak dikkat çekmiş oldu.

İslam ümmetinin birliğini tehdit eden unsurlar nelerdir?

- Bu tehditler üç bölümden oluşuyor. Birincisi Amerika'nın başını çektiği küresel istikbar, ikincisi Siyonizm ve üçüncüsü ise Amerika ile Siyonizm'in işbirlikçisi olan güçler, bunu da Suudiler temsil ediyor. Bu üçgen İslam ümmetine yönelik en büyük tehdittir. Yani İslam ümmetinin birliği, beraberliği, sağlığı ve bekâsına yönelik tehditlerdir. Mesela Al Suud hem Amerika ile Siyonizm'in uşağı olmakla hem de İslam dünyasında tekfircilik akımını desteklemekle tehdit oluşturmaktadır.

Bu tehditlerle karşı karşıya kalan İslam dünyası hangi önlemlere başvurabilir?

- İslam dünyasına ister içten ister dıştan gelen tehditlere karşı bizim önümüze en güzel modeli İslam Cumhuriyeti ve düzenini kuran İmam Humeyni (r.a) sergilemiştir. İmam Humeyni iki şeyi ifade ediyor. Birincisi İslami düşünceyi yeniden canlandırma. İkicisi ise küresel istikbarla mücadele. İmam Humeyni, İslam toplumlarını eski fikirler ve bağnazlıktan uzaklaştırıp gerçek İslami düşünceye yönlendirmek istiyor. Bunun yanında dünya istikbarı ile Siyonizm'in stratejilerine karşı ümmete direniş ruhu, şuuru ve uygulamayı kazandırmaktır. İslam ümmetinin sağlığı ve tehditlerin önlenmesi için bu iki yola başvurulması lazım.

Bu tür konferansların İslam birliğine olan etkisi nelerdir?

-Konferanslar ister İslami Birlik Konferansı ister başka konferansları yani İslam ümmetinin sağlığı ve birliği açısından,

İslami şuur ve uyanış açısından bir yararı vardır. Fakat tek başına konferans yapmak ya da konuşup lâfta bırakmak hiçbir çare değildir. Pratik adımlar atılmalı. İslam ümmetinin gerçek düşmanları tespit edilmeli. Bir numaralı düşman kimdir? Bir numaralı düşman Amerika ile Siyonizm'dir. İki numaralı düşman Amerika ile Siyonizm'in uşağı Al Suud'dur. Eğer bizim nefretlerimiz, öfkelerimiz, tepkilerimiz ve mücadelemizi gerçek düşmanımıza yöneltecek ortak bir strateji, müşterek bir mücadele ve direniş cephesi tesis edilmezse konferanslar lâfta kalır. Bu konferansın sloganı olan «Kudüs, Ümmetin Birlik Eksenı» de çok güzel. Zira Kudüs davası bütün Müslümanlar ve kavimlerin temel hedefidir. Daha doğrusu etrafında toplanacak en önemli eksen Kudüs'tür.

İslam dünyası Yemen krizinin son bulması için neler yapabilir?

- Yemen meselesi İslam dünyasında en asil en şerefli mücadele olduğu gibi Yemen halkının mücadelesi de tarihte en yalnız kalmış bir mücadeledir. Onlar Yemen'de sadece ülke toprakları için mücadele etmiyorlar. Onlar Amerika'nın ve İsrail'in Ortadoğu'daki planları ile projelerinin kırılması için mücadele ediyorlar. Aynı zamanda Filistin ile birlikte Kudüs'ün kurtuluşu ve İsrail'in yok oluşu için mücadele ediyorlar. Yemenliler, Mekke-i Mukerreme ve Medine-i Münevvere'yi Al Suud'un pençelerinden serbest bırakmak için mücadele ediyorlar. Yemen'in zaferi aynı zamanda Mekke, Medine, Filistin ve Kudüs'ün kurtuluş müjdesidir. Dolayısıyla böyle şerefli bir mücadele ortada varken Yemen İslam dünyasında yalnız kalmıştır. Dolayısıyla Yemen mücadelesini önce iyi tanımamız gerekiyor.

Karaduman:

Yemen'i gündemde tutmaya devam edeceğiz

Morteza Karimi

Saadet Partisi Konya milletvekili Abdulkadir Karaduman, Yemen'de yaşanan olayları protesto etmek amacıyla bugün Türkiye'de yapılması beklenen eylemleri Mehr Haber Ajansı'na değerlendirdi.

Saadet Partisi Gençlik Kolları, bugün 18 Kasım Pazar günü Yemen'de yaşanan katliam ve işgali protesto etmek için tüm Türkiye'de eylemler yapacak.

Saadet Partisi Gençlik Kolları'ndan dün yapılan açıklamada, "İnsanlık işgal altında. Dünya kör, sağır" sloganıyla Pazar günü tüm Türkiye'de yapacağı eylemlerle Yemen'de yaşanan katliam, zulüm ve işgale dikkat çekecek. Saadet Partisi Gençlik Kolları'ndan yapılan açıklamada, "yüzbinlerce insanın katledildiği, çocukların açlıktan öldüğü Yemen için meydanlardayız" ifadelerine yer verildi.

Saadet Partisi'nin bu kararını Mehr Haber Ajansı'ndan Morteza Karimi'ye değerlendiren Konya Milletvekili Abdulkadir Karaduman, Yemen'de yaşanan olayları protesto etmek için bugün tüm Türkiye yapılması beklenen eylemlere ilişkin 2 soruda bilgi verdi.

1 - Sizce bu tür eylemlerin yapılması Suudi Arabistan'ın Yemen'e düzenlediği askeri saldırıların durdurulması konusunda ne kadar etkili olabilir?

Bu tür eylemler vahşete ve zulme karşı sivil eylemlerdir. Amacı, insanların bir şeyleri fark etmeleri ve yapılan haksızlıklara karşı kamuoyu oluşturulmasıdır. Maalesef bu çağda çok ciddi bir medya sorunu var. Belki de medyanın sahipliği sorunu demeliyiz. Çünkü halka dünyada olup bitenler hakkında gerçek bilgiler aktaran gazetecilik geleneği çok zayıflamış durumda. Medyanın büyük bir kısmı, kolay yoldan para kazanmak amacıyla hükümetlerle dirsek temaslarını korumak için

gayret sarf eden sermayedarların elinde. Bu yüzden medya organlarını, başka alanlardaki yatırımlarını garanti altına almak için bir araç olarak kullanıyorlar. Biz bu eylemler aracılığıyla vicdan sahibi insanlara Yemenlilerin sesini taşımak, orada yapılan zulmü insanlara duyurmak istiyoruz. Çünkü hala hakkı ve adaleti gözeten insanlar olduğuna inanıyoruz. Fikirlerimiz, bakış açımız farklı olsa da Yemen'den veya dünyanın herhangi başka bir yerinden yükselen feryatlara, yardım çağlıklarına beraberce kulak kesilip el birliğiyle ne yapılabileceğini konuşabileceğimize inanıyoruz. Acı her yerde acıdır ve kendimizi insanlık ailesinin bir mensubu sayıyorsak bu acı hepimizin acısıdır. Sivil Toplum Kuruluşları, siyasi partiler, toplumsal gruplar ve her fert, bu zulme karşı sesini yükseltir, iktidarı uyarır ve demokratik baskı mekanizmasıyla onları harekete geçirirse, bir tek Yemenliye bile bir yardım ulaşırsa, Yemenli bir kişi kol-eradan kurtulur, bir tek anne çocuğunu açlıktan, susuzluktan dolayı yitirmezse amacımız gerçekleşmiş olacaktır. Ama biz elbette bu haksız ve dengesiz savaşın bitmesini ümit ediyoruz ve bunun için çalışıyoruz.

2 - Saadet Partisi'nin Yemen halkını savunması konusunda başka faaliyetleri de olacak mı? Bir sonraki adımlar nedir?

Bu konuyu gündeme getirmek ve zulüm bitene kadar gündemde tutmak için çalışmaya devam edeceğiz. Güç sahipleri de buna karşı insanları uyuşturmak için hiçbir yaraya merhem olmayacak suni gündemler üretmeye devam edeceklerdir. Halkı bölmek için çeşitli ideolojik tartışmalar türetilip milyonların bunlarla meşgul olması için çalışacaklardır. Bu yüzden bizim öncelikli amacımız Yemen'i ve tüm mazlum coğrafyaları gündemde tutmak ve yeryüzündeki bütün zulümleri ifşa etmek olacaktır. Meclis'te konuya ilişkin bir soru önergesi verdik. Meclis gündemine de taşımak için uğraşmaktayız. Şu anda da illerimizde halkımızın dikkatini Yemen'e çekmeye çalışıyoruz. İnanıyoruz ki bunlar bir uyanışın tetikleyicisi olacaktır.

Dosya

17-25 Aralık sürecinde neler yaşandı?

Kamran AZAR

17 ve 25 Aralık 2013'te gerçekleştirilen operasyonlar, aradan yıllar geçmesine rağmen Türkiye kamuoyu gündemindeki yerini koruyor.

17 Aralık 2013 sabahı, Cumhuriyet Savcısı Celal Kara ve Mehmet Yüzgeç'in talimatıyla, birçok kişinin gözaltına alındığı büyük bir operasyon başlatıldı.

Gözaltına alınan kişilere, 'rüşvet, görevi kötüye kullanma, ihaleye fesat karıştırma ve kaçakçılık' gibi suçlamalarının yöneltildiği operasyonu İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı vekili Zekeriya Öz koordine ediyordu.

O dönemdeki İçişleri Bakanı Muammer Güler'in oğlu Barış Güler, Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan'ın oğlu Salih Kaan Çağlayan, Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar'ın oğlu Abdullah Oğuz Bayraktar, Halkbank Genel Müdürü Süleyman Aslan, işadamları Ali Ağaoğlu, Rıza Sarraf ve Fatih Belediye Başkanı Mustafa Demir'in de aralarında yer aldığı 89 kişi gözaltına alındı.

25 Aralık'ta bu kez başka bir operasyon başladı; Savcı Muammer Akkaş tarafından yürütülen soruşturmada 96 kişiye yöneltilen suçlamalar arasında 'suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve yönetmek, ihaleye fesat karıştırmak ve rüşvet' bulunuyordu.

Savcı Akkaş, birçok iş adamının da aralarında bulunduğu 41 kişilik gözaltı listesi hazırladı, mahkemeden bazı iş adamlarının mal varlığına el koyma kararı çıkarttı. Akkaş, Başbakan Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan için de şüpheli sıfatıyla ifadeye çağrı evrakı hazırladı. Ancak Emniyet, Savcı'nın talimatlarını yerine getirmede.

96 şüpheliye yönelik suçlamalar arasında 'suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve yönetmek, ihaleye fesat karıştırmak ve rüşvet' bulunuyordu. Bilal Erdoğan ifadesini 5 Şubat'ta, soruşturmayla Akkaş'ın yerine atanan yeni savcılara verdi.

Süreci yürütenlerle göz altına alınanlara ne oldu?

Bakan çocukları Barış Güler ve Salih Kaan Çağlayan, işadamı Rıza Sarraf ve Halk Bankası Genel Müdürü Süley-

man Aslan'ın da aralarında bulunduğu 26 kişi tutuklandı. Bakan Bayraktar'ın oğlu, işadamı Ağaoğlu ve Fatih Belediye Başkanı Demir'in de aralarında olduğu diğer şüpheliler ise serbest kaldı. Tutuklananlar ayrı ayrı dönemlerde serbest bırakıldı. Rıza Sarraf, Barış Güler, Salih Kaan Çağlayan 28 Şubat'ta salıverildi.

17 Aralık'tan hemen bir gün sonra emniyetin çeşitli kademelerinde görev değişiklikleri başladı. 18 Aralık'ta, aralarında operasyonu gerçekleştirenlerin de bulunduğu beş şube müdürü görevden alındı.

19 Aralık'ta İstanbul Emniyet Müdürü Hüseyin Çapkın merkez valiliğine atandı. 20 Aralık'ta Emniyet'teki görevden almalar yayıldı. Ocak'ta Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde gece yarısı büyük çapta görev değişikliği yapıldı. 350 polisin yeri değiştirildi. 8 Ocak'ta bir Emniyet Genel Müdür Yardımcısı ile 15 ilin Emniyet müdürleri görevden alındı.

24 ile de yeni Emniyet müdürü atandı. 22 Ocak'ta Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde 470 amir, müdür yardımcısı ve memurun görev yeri değiştirildi. 17 Aralık soruşturması, 29 Ocak 2014'te Celal Kara ve Mehmet Yüzgeç'in elinden alındı. Celal Kara, İstanbul 45. Asliye Ceza Mahkemesi'ne duruşma savcısı olarak atandı. Kara daha sonra Afyonkarahisar Cumhuriyet Savcılığı'na atandı.

Mehmet Yüzgeç, İstanbul 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi'ne duruşma savcısı oldu. Yüzgeç, Haziran ayında ise Kahramanmaraş Cumhuriyet Savcısı olarak atandı. Ocak 2014'te Bakırköy Cumhuriyet Başsavcısı Vekilliği görevine atanan Zekeriya Öz 11 Şubat'taki, 166 hakim ve savcının görev yerini değiştiren HSYK kararnamesi ile Bolu'ya savcı olarak atandı.

25 Aralık soruşturması dosyası ise, 26 Aralık'ta Savcı Muammer Akkaş'tan alındı. Adliye önünde yazılı basın →

açıklaması dağıtan Akkaş, “Soruşturma yapmam engellenmiştir” dedi. Başsavcı Turan Çolak, bir basın toplantısı ile Savcı Akkaş’ı soruşturmanın gizliliğini ihlâl etmekle suçladı.

Çolak’ın ardından HSYK (Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu), oy çokluğu ile bir bildiri yayımladı ve soruşturmayı bir üst birime bildirmeyi mecbur kılan yeni Adli Kolluk Yönetmeliği’nin, davaların önünü tıkayacağını ve Anayasa’ya aykırı olduğunu savundu.

16 Ocak’ta İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Turan Çolak dahil, 19 savcı ve bir hâkimin yeri değişti. Muammer Akkaş ise Tekirdağ’a atandı. Kasım ayında HSYK Başmüfettişi Ömer Kara, 17 Aralık operasyonu ile ilgili hazırladığı soruşturma raporunda, Zekeriya Öz, Celal Kara ve Mehmet Yüzgeç’in meslekten ihracını talep etti.

17 Aralık 2013’ten bu yana yapılan hakim ve savcı atamalarının ciddi bir bölümünün soruşturmalarla ilgili olduğu düşünülüyor. Hükümet, kamuoyunda yoğun tartışmalara neden olan bir sürecin ardından HSYK’nın yapısında değişiklik öngören bir yasa çıkarttı.

Düzenlemeyle HSYK bünyesinde Adalet Bakanı’na hâkim, savcı ve adalet müfettişlerinin atanması ile disiplin soruşturmaları gibi birçok konuda geniş yetkiler verildi. Yeni yasa hem ülke içindeki muhalefet hem de Avrupa Birliği tarafından eleştirildi.

Hükümet nasıl tepki verdi?

Dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, başlatılan soruşturmayı hükümeti ve ekonomiyi hedef alan si-

yasi bir operasyon olarak yorumladı. Hem Erdoğan hem de AKP hükümetinin önemli isimlerinin yaptığı açıklamalarda operasyonun Gülen Cemaati tarafından yürütüldüğü belirtildi.

Soruşturmanın ardından aralarında Erdoğan ve bazı bakanlar dahil birçok hükümet yetkilisine, bürokrata ve iş adamlarına ait olduğu iddia edilen ses kayıtları internet ortamında yayınlandı. Bu süreç boyunca hükümet Gülen Cemaati’ne eleştirilerini artırdı ve devleti ele geçirmek isteyen bir ‘Paralel Yapı’ya vurgu yaptı.

Operasyonlar ardından Egemen Bağış, Avrupa Birliği Bakanlığı görevinden alındı. İçişleri Bakanı Muammer Güler, Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan, Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar ise bakanlık görevlerinden istifa ettiler.

17-25 Aralık sürecine yönelik yapılan soruşturmanın sonucu ne oldu?

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, yaklaşık 11 ay süren incelemenin ardından, 17 Ekim 2014’te dosyayla ilgili takipsizlik kararı verdi.

Son olarak İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Terör ve Örgütlü Suçlar Birimi savcılarının Ekrem Aydın tarafından yürütülen soruşturmanın kararında ‘soruşturma kapsamında usulüne uygun delil toplanmadığı, suçun unsurlarının oluşmadığı ve herhangi bir örgüte rastlanmadığı’ belirtildi.

Eski Halk Bankası Genel Müdürü Süleyman Aslan’ın eyleminin ise ‘Yardım Toplama Kanunu’na muhalefet’ niteliğinde değerlendirilmesinden dolayı dosyasının

ayrılmasına ve hakkında işlem yapılması için İstanbul Valiliği’ne gönderilmesine karar verildi.

Aslan hakkındaki diğer tüm suçlamalarda takipsizlik kararı verildi. Takipsizlik kararına yapılan itirazı değerlendiren İstanbul 6. Sulh Ceza Hakimliği, 16 Aralık’ta 2014’te, yani 17 Aralık gözaltılarının yıldönümünden saatler önce itirazı reddetti.

Hakim Fevzi Keleş yaptığı açıklamada “53 şüpheli hakkında verilen takipsizlik kararı usule ve yasaya uygundur” dedi. 2 Eylül 2014’te, 25 Aralık soruşturmasıyla ilgili takipsizlik kararı verildi.

Bilal Erdoğan’ın da aralarında bulunduğu 96 şüpheli hakkında kovuşturmayla yer olmadığı belirtildi. Kararda ‘96 şüpheli hakkında, örgüt kurmak ve örgüt üyesi olmak suçlarından kovuşturmayla yer olmadığı’ ifade edildi. Ayrıca kararda, soruşturmayı hazırlayanların ‘Türkiye Cumhuriyeti hükümetini ortadan kaldırmaya çalışmakla’ suçlanması dikkat çekti.

Savcılar, ‘25 Aralık soruşturmasının hukuki bir soruşturma görünümü altında Türkiye Cumhuriyeti hükümetini cebren ortadan kaldırmaya ve engellemeye yönelik bir teşebbüs’ olduğunu belirtti.

Dört eski bakan (Muammer Güler, Zafer Çağlayan, Erdoğan Bayraktar ve Egemen Bağış) hakkında hazırlanan fezlekeler önce Adalet Bakanlığı’na gönderildi. Adalet Bakanlığı’ndan, “Meclis’e gönderilmesi gerektiği” gerekçesiyle geri gönderilen fezlekeler daha sonra TBMM’ye geldi.

19 Mart’ta TBMM’de fezleke gerilimi yaşandı. TBMM Genel Kurulu, CHP’nin olağanüstü çağırısı üzerine dört eski bakan hakkında hazırlanan fezlekeleri görüşmek üzere toplandı. Fezlekeler ‘gizlilik kararı’ gerekçesiyle okunmayınca, muhalefetten büyük tepki geldi. Fezlekelerle ilgili genel görüşme talebi meclis tarafından oylandı, reddedildi.

Bakanlar hakkındaki yolsuzluk ve rüşvet iddialarını incelemek için kurulan soruşturma komisyonu ise çalışmalarına Ekim ayında başladı. Kasım ayında komisyonla ilgili haberlere yayın yasağı getirildi. TBMM Başkanı Cemil Çiçek’in başvurusu üzerine Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği’nin aldığı karar TBMM tarihinde bir ilk oldu. Basın meslek örgütleri ve muhalefet, yasağa sert tepki gösterdi.

Hatırlatma: Bu yazıda BBC Türkçe ile DW Türkçe’den bilgi edinmiştir.

FETÖ, İran yaptırımlarının bypass edilmesinden rahatsızdı

Kamran AZAR

Ankara'daki İran Araştırmaları Merkezi Başkan Vekili Hakkı Uygur ile aşağıda okuyacağınız bir röportajda 2013'teki gelişmeleri yeniden ele aldık.

17 Aralık 2013 sabahı, Cumhuriyet Savcısı Celal Kara ve Mehmet Yüzgeç'in talimatıyla, birçok kişinin gözetimine alındığı büyük bir operasyon başlatıldı.

Gözetimine alınan kişilere, 'rüşvet, görevi kötüye kullanma, ihaleye fesat karıştırma ve kaçakçılık' gibi suçlamalarının yöneltildiği operasyonu İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı vekili Zekeriya Öz koordine ediyordu.

25 Aralık'ta bu kez başka bir operasyon başladı; Savcı Muammer Akkaş tarafından yürütülen soruşturmada 96 kişiye yöneltilen suçlamalar arasında 'suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve yönetmek, ihaleye fesat karıştırmak ve rüşvet' bulunuyordu.

Böylece, 17 ve 25 Aralık 2013'te gerçekleştirilen operasyonlar, aradan yıllar geçmesine rağmen Türkiye kamuoyu gündemindeki yerini koruyor.

Bu olaylarla bağlantılı olarak Ankara'daki İran Araştırmaları Merkezi Başkan Vekili Hakkı Uygur ile aşağıda okuyacağınız bir röportajda 2013'teki gelişmeleri yeniden ele aldık.

*** 17-25 Aralık sürecinde neler yaşandı? Kimler operasyonu yürüttü ve kimler suçlandı?**

- 17-25 Aralık dönemin bakanlarına yönelik yolsuzluk soruşturması olarak lanse edilmeye çalışıldıysa da aslına bakılırsa yurtdışından yönetilen bir grubun siyasi otoriteye karşı bir başkaldırı girişimidir. Seçilmiş hükümetle arası gittikçe açılan ve o dönem Cemaat olarak adlandırılan FETÖ'nün İran yaptırımlarının bypass edilmesi ya da Mavi Marmara gibi bazı ABD-İsrail karşıtı girişimlerden rahatsız olduğu zaten biliniyordu. FETÖ'nün, kamuoyunun hassas olduğu yolsuzluk iddialarını bahane ederek, aslında dış politikada

eksen kaymasıyla suçladığı hükümeti devirme girişiminde bulunduğu ifade edilebilir.

*** Türkiye hükümetinin söz konusu suçlamalara karşı tavrı neydi? Sizce bu tepkiler yasalara uygun bir şekilde mi yapıldı?**

- Hükümet soruşturmayı yürüten savcı ve polis müdürlerini görevden alarak buna karşılık verdi ve daha önceden başlayan FETÖ'nün kilit görevlerden arındırılma süreci hızlandı. Nitekim 15 Temmuz 2016 darbe girişiminin de gösterdiği üzere FETÖ meşru görünümü yollardan demokratik hükümeti deviremeyeceğini anlayınca askeriye içindeki üyeleriyle aynı hedef doğrultusunda harekete geçti. Ancak Türk halkının ve liderliğinin feraseti sonucunda bu girişim de akim kaldı. Olağan üstü koşullarda hükümetin attığı kimi adımlar demokratik teamüllere aykırı olmakla eleştirilse de işin vahameti düşünüldüğünde ve FETÖ'nün daha sonra Rus Büyükelçi cinayeti gibi kanlı eylemleri gözönüne alındığında devletin temellerine yönelik bu tür girişimlere hukukun sınırlarını zorlayarak cevap verilmesi gerektiği aşikardır. Özellikle mezkur örgütün

hukuk sistemi içindeki etkili yapılarması düşünüldüğünde siyasi karar alıcıların önünde başka bir seçenek olmadığı rahatlıkla söylenebilir.

*** Sosyal medyada geniş çapta dağıtılan tapelerle görüntülerin olaydaki etkisini nasıl yorumluyorsunuz? Bu konuda basın alanında yapılan hareketliliğe ilişkin ne düşünüyorsunuz?**

- Tapelerin hukuk dışı yollardan elde edilmesi zaten hukuki delil olma niteliğini ortadan kaldırıyordu. Bu noktada gözden kaçırılmaması gereken diğer bir husus Türk kamuoyunun yolsuzluk iddialarına karşı hassas olmakla birlikte seçilmiş hükümete yönelik hukuki ya da askeri darbe girişimlerine karşı çok daha tepkili olduğudur. Bu nedenle tapeler halk arasında taşeron örgütün beklediğinin aksine ciddi bir tepkiye yol açmadı.

*** Söz konusu süreç nasıl sonuçlandı?**

- 17-25 Aralık sürecinde hükümetin örgüte karşı sert davrandığını ve aşırı tepki gösterdiğini düşünen birçok kesim de 15 Temmuz darbesiyle olayın vahametini daha iyi anladı ve hükümetin darbe karşısındaki tutumu kamuoyunda %90'lara yakın bir destek gördü.

17 Aralık'ın hedefinde İran-Türkiye ilişkileri de vardı

Kamran AZAR

Gazeteci-yazar Ceyhun Bozkurt, Mehr'e verdiği röportajda 17-25 Aralık 2013 dosyasını kapsamlı bir şekilde değerlendirdi.

7 ve 25 Aralık 2013'te gerçekleştirilen operasyonlar, aradan yıllar geçmesine rağmen Türkiye kamuoyu gündemindeki yerini koruyor. Mehr Haber Ajansı olarak bu olayların yıldönümü dolayısıyla o günlerde yaşananları yeniden incelemeye çalışıyoruz.

İşte bu yönde, yazdığı araştırma kitapları ve danışmanlığını yaptığı "İsimsizler" dizisiyle tanınan ve son günlerde de yayınladığı ilk romanı "Günlük" ile yeni bir çalışmaya imza atan gazeteci-yazar Ceyhun Bozkurt, Mehr'e verdiği röportajda 17-25 Aralık 2013 dosyasını kapsamlı bir şekilde değerlendirdi.

* 17-25 Aralık sürecinde neler yaşandı? Kimler operasyonu yürüttü ve kimler suçlandı?

- Bu soruyu yanıtlamak için öncelikle 17-25 Aralık öncesindeki bazı gelişmeleri hatırlatmak faydalı olacaktır. Öncelikle Gülen örgütlenmesini biraz açmakta fayda var. Fetullah Gülen liderliğindeki yapı, Soğuk Savaş döneminde NATO bünyesinde oluşturulan Gladyo yapılanmasında önemli görevler üstlendi. Türk devleti o dönemlerde bu yapılanmanın ABD istihbaratıyla bağlantısını tespit etti. Bunu 15 Temmuz sonrası TBMM'de oluşturulan eski MİT Müsteşarı Emre Taner açıklamıştı. Soğuk Savaş sonrası içeride örgütlenmeye devam etmiş, özellikle de Amerikan planları çerçevesinde Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetlerine ve yine üst aklın hedefindeki ülkelerde örgütlenmeye yoğunlaştı. Özellikle eğitim konularında öne çıkmaya çalışan örgütün aslında 1980'lerden itibaren TSK, emniyet, yargıda ciddi örgütlenme çabaları dikkat çekiyor.

Bu örgütlenme sayesinde 2000'li yılların ortalarından itibaren adım adım TSK'nın içinde güçlenme çalışmaları yoğunlaştı. Emniyet ve yargı ayağının kumpasları neticesinde FETÖ önünde engel olan askerler tasfiye edilirken, bu

terör örgütüne biat eden askerlerin terfilerinin önü açıldı. Yine 17 Aralık öncesinde Türkiye, İran ve Brezilya arasında ciddi bir diplomasi yürütülüyordu. Bu diplomasiye en önemli itiraz ABD ve İsrail'den geliyordu. Çünkü Türkiye, İran'a yönelik sert politikaları reddediyor ve diplomasi ile çözümü savunuyordu. Hatta bu çerçevede 17 Mayıs 2010 tarihinde üç ülkenin liderlerinin de Tahran'da katıldığı bir toplantıda nükleer takas anlaşması imzalandı. Bu, Batı'nın İran'a yönelik saldırgan politikalarına indirilen bir darbeydi. Yine Türkiye ile İran arasında ciddi enerji anlaşmaları yapılmıyordu. Bu da ABD-İsrail ikilisinin işine gelmiyordu. Hatırlayın: İsrail'in Türkiye'deki en önemli müttefiki FETÖ'cülerdi. Mavi Marmara olayında başta elebaşı olmak üzere açık açık İsrail'in yanında yer aldı. Özetle o dönem başka birçok konuda da Batı ile Türkiye, hükümet üzerinden karşı karşıya gelmeye başladı. Şunu çok net hatırlıyorum: Hükümet içinde 2010'lardan itibaren Fetullahçı terör örgütü elemanlarına karşı tavır sertleşmeye başlamıştı.

FETÖ'cüler ilk ciddi taarruzu görevdeki ve emekli MİT yöneticilerine yönelik yaptı. Türkiye yakın tarihine 7 Şubat krizi olarak geçen olayda MİT Müsteşarı Hakan Fidan başta olmak üzere 4 üst düzey isim ifade vermeye çağrıldı. Amaç, bu yetkilileri tutuklamaktı. Ancak o dönem

Başbakan olan Tayyip Erdoğan buna onay vermedi. Bu direnç karşısında örgüt geri adım attı. Ancak hükümet de artık bunu gördü ve örgüte darbe indirmeye başladı. En büyük darbe de örgütün insan kaynağının temeli olan dersanelerin kapatılma kararı oldu. Savaş burada kızıştı ve 17 Aralık'a gelindi. İlginç olan terör örgütünün 17 Aralık taarruzunun önemli unsurlarından biri İran'la Türkiye arasındaki ilişkilerdi. Şu an ABD'de Türkiye'ye karşı tanık olarak kullanılan bir iş adamanın bağlantıları üzerinden Türkiye, uluslararası kamuoyuna karşı zor durumda bırakılmaya çalışıldı. Arkasından da 25 Aralık'ta doğrudan Tayyip Erdoğan'ı hedef alan operasyon geldi.

Özetle FETÖ, ABD'den aldığı talimatla Türkiye'de ilk darbe girişimini gerçekleştirmeye çalıştı. Süreci yürüten kişilere bakınca da arkasında FETÖ'nün olduğunu çok net görebiliyoruz. Örneğin Yakub Saygılı, Nazmi Ardic, Hamza Tosun ve Yasin Topçu gibi emniyetçiler FETÖ'nün birçok kumpasında öne çıkmış isimlerdi. Yine yargı ayağında geçmiş kumpaslardan tanıdığımız Zekeriya Öz, Celal Kara ve Mehmet Yüzgeç bulunuyordu.

* Türkiye hükümetinin söz konusu suçlamalara karşı tavrı neydi? Sizce bu tepkiler yasalara uygun bir şekilde mi yapıldı?

- Hükümetin yanıtı çok sert oldu ve ➡

karşı hamleyi yaptı. Emniyet ve yargıdaki FETÖ'cüler hemen görevden alındı. Yasalara uygun şekilde yapıp yapılmaması konusu neye göre kime göre diye sormak lazım. Örneğin Türk devletinin üst düzey askerlerini sahte belge ve bilgilerle cezaevlerine yollayan bir örgüt var karşınızda. Yıllarca hükümete yakın durarak, gerçek niyetlerini gizleyerek istedikleri düzenlemeleri yapmışlar.

Ayrıca İçişleri ve Adalet Bakanlığı üzerinden yapılan görevden almaları kimse itiraz etmedi. FETÖ'nün elinde adeta oyuncak haline gelen yargı ve emniyette ilk ciddi temizlik o zaman başladı. Yasalara uygunluktan öte şu soruyu sormak lazım: Bu tepkiler meşru muydu? Evet meşruydu. Karşınızda Türk devletini emperyalizm adına ele geçirmeye çalışan bir örgüt var. Bu örgüte karşı yapılan her hamle, indirilen her darbe meşrudur. Denk örnek olmayabilir ama şunu düşünün: Türk Kurtuluş Savaşı'nda Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarının yaptıkları, o dönemin hukukuna göre belki gayri hukukiydi ama bağımsızlık mücadelesi anlamında meşruydu. Günümüzde de emperyalizme indirilen her darbe meşrudur.

FETÖ de ülkemizde ve bölgemizde emperyalizmin en önemli taşeronlarından biridir. Emniyet ve yargıya sızan o militanlara yönelik hükümetin reaksiyonu bu nedenle meşruydu.

* Süreci başlatan taraf olarak açıklanan FETÖ'nün asıl amacı neydi ve acaba istediği amaçlara ulaşabildi mi?

- FETÖ ve onu Türkiye üzerine süren güç bir taşla birden fazla kuş vurmak istedi. Örneğin; Türkiye'yi İran'la sözde kirli ilişkiler içinde göstermek istedi. Öncelikle iki bağımsız devletin aralarındaki ilişki, hiçbir ülkeyi ilgilendirmez. İkinci amaç, Başbakan başta olmak üzere engel olarak görülen hükümet mensuplarını devirmek, hükümet ve dolayısıyla devleti yeniden dizayn etmektir. Buna bağlı olarak üçüncü amaç da,

Türkiye'yi uluslararası arenada zor durumda bırakmak, ulusal çıkarları aleyhine politikalar geliştirmekti. Ancak FETÖ'ye karşı o dönem gösterilen direniş bu amaçların hayata geçirilmesini engelledi.

* Türkiye yargı sisteminin süreçteki performansını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce alınan kararlarla birlikte yapılan değişikliklerde yargı bağımsızlığı ilkesine uygun davranıldı mı?

- Az önce söylediğim gibi bu konu-

da bakmamız gereken en önemli şey meşruiyettir. Örneğin FETÖ'cülerin gerek emniyet gerek yargı ayağı üzerinden kumpas döneminde yaptıklarına bakıldığında belki o dönemin yasaları buna izin veriyordu, ancak hiçbir şekilde meşru değildi. Bu nedenle 17 Aralık sonrası Türk yargısı, eksikleri, eleştirilecek kararlar olmasına, içeride uzun bir süre kriptolojisi tespit edememesine rağmen örgütün hedefine engel olması açısından başarılı bir performans göstermiştir.

Ayrıca yargı bağımsızlığı dediğiniz olayı kumpasların hiçbirinde göremedik. Hangi hukuk sorusunu soralım. ABD'nin hedef gösterdiği kurumlar, isimler tek tek kumpaslarla hedef alındı. TSK, MİT, emniyet, yargı, siyasette ABD'nin hedefinde kim varsa FETÖ'nün yargı ayağı o isimlere taarruz etti. O dönemi neden sorgulamıyor kimse? Dediğim gibi FETÖ'cülerin tasfiyesi sonrasında Türk yargısı elbette bazı tartışılabilir kararlara imza atmış olsa bile daha bağımsız hareket kabiliyetine kavuşmuştur.

* Sosyal medyada geniş çapta dağıtılan tapelerle görüntülerin olaydaki etkisini nasıl yorumluyorsunuz? Bu konuda basın alanında yapılan hareketliliğe ilişkin ne düşünüyorsunuz?

- Örgütün, adım adım güçlenmesinden en önemli unsurlardan biri propaganda yeteneği olmuştur. FETÖ'nün bu propaganda mekanizmasında Hitler faşizminin enformasyon Bakanı Goebels'in tekniklerini sıkça gördük. Bu sayede de bir dönem Türkiye'de adeta bir korku imparatorluğu oluşturmayı başardı. Örgüt ile ilgili hazırlanan çatı iddianamesinde bu konuda ayrıntılı bilgiler vardı. Örneğin ilk aşamada, yayınlanan veya yayınlanacak olan ses kayıtları kamuoyunda gündem oluşturan yazarlar tarafından geniş kitlelere 'iddia' şeklinde ana hatlarıyla duyurulmakta; ikinci aşamada, şahıslar tarafından ortaya atılan bu iddialar, özellikle belirli basın yayın kuruluşları aracılığı ile haberleştirilerek, ülke genelinde 'tartışılır' hale getirilmekte; üçüncü aşamada ise konuya ilişkin bilinçaltı algısı oluşturulmuş kitlelere yönelik; 'mevcut hükümet aleyhine tepkiselliğin artırılması', 'kitlelerin harekete geçirilmesi', 'devlet kurumlarının ve bürokrasinin yıpratılması' gayeleri ile sosyal medya ve basın yayın organları üzerinden algı operasyonları yapılmaktaydı. 17-25 Aralık sürecinde de bu yöntemleri gördük.

Ayrıca üst akılla, yani emperyalist

merkezlerce profesyonelce oluşturulmuş, organize bir strateji karşımıza çıktı. Örgüt kendinden olmayanı bu korkunç mekanizma sayesinde tasfiyeyi amaçladı. O kadar ileri gitti ki, aile gibi İslam açısından da son derece mahrem olan alanlara girdi, özel yaşama saldırdı. Yine sosyal medyayı yoğun bir şekilde kullandı. Örneğin devletin gizli bilgilerini, gizli toplantılarını, gizli telefon görüşmelerini, devlet kademelerindeki kendi unsurları vasıtasıyla her türlü yolu 'meşru' sayan bir anlayışla ele geçirip montajladı ve twitter, facebook, youtube gibi sosyal paylaşım sitelerinde yayınladı. Amaç devleti ve hükümeti, 'itibarsızlaştırmak'tı. Türk devletinin en mahrem bilgileri medyaya servis edildi.

* Söz konusu süreç nasıl sonuçlandı?

- Süreç, örgütün emniyet ve yargı ayağının temizlenmesi sonucunda Türk yargısı tarafından ele alındı. 15 Temmuz işgal girişimi, ki ben buna kalkışma veya darbe girişimi demiyorum. Açık açık Türkiye'yi NATO adına işgal etmeye kalktılar. İşte bu tarihten sonra 17 Aralık soruşturması kapsamında iddianame hazırlandı. İddianamede başta Zekeriya Öz olmak üzere çok sayıda FETÖ militanı hakkında cezalar talep edildi.

FETÖ'cülerin yürüttüğü soruşturma ile ilgili takipsizlik kararı verildi. Sonrasında örgütün bu dosyayı ABD'ye kaçırdığı ortaya çıktı. Bilindiği üzere ABD'de de Türkiye-İran ilişkilerini hedef alan bir dava açıldı. Bu çerçevede Halkbank Genel Müdür Yardımcısı Hakan Atilla, şu an ABD'de adeta esir gibi cezaevinde tutuluyor. Sonsöz olarak şunu vurgulamak gerekiyor. Bu konuyu hukuki bir konu olarak ele alırsak hata ederiz. Bu Türk devletine yönelik diğer kumpas davaları gibi bir saldırıydı. FETÖ hükümete karşı kuputlaşmayı kullanmak istedi. Malum, o olaydan yaklaşık 5 ay önce tüm Türkiye'ye yapılan Gezi olayları yaşanmıştı. Orada bile FETÖ'cü emniyetçilerin provokasyonları daha sonra ortaya çıkmıştı.

Yine de örgüt bu muhalefeti arkasına alamadı. Hükümete yolsuzluk suçlaması yapan kesimler bile küçük bir azınlık hariç, bu terör örgütünün arkasında durmadı. 17 Aralık'tan tam 3 ay sonra benzer bir taarruzun Türkiye ve İran'ın ortak hareket ettiği Brezilya'da yapılması, ABD'nin intikam operasyonu olarak yorumlanabilir. Çünkü ABD hiçbir zaman hizadan çıkan ülke istemiyor. Hizadan çıkana ise bu şekilde veya 15 Temmuz'daki gibi saldırıyor.

Türkiye üzerinde operasyon yapılacak bir ülke değildir

Kamran AZAR

Ulusal Kanal İran Temsilcisi Yakup Aslan ile aşağıda okuyacağınız bir röportajda 2013'teki gelişmeleri yeniden ele aldık.

17 Aralık 2013 sabahı, Cumhuriyet Savcısı Celal Kara ve Mehmet Yüzgeç'in talimatıyla, birçok kişinin gözaltına alındığı büyük bir operasyon başlatıldı. Gözaltına alınan kişilere, 'rüşvet, görevi kötüye kullanma, ihaleye fesat karıştırma ve kaçakçılık' gibi suçlamalarının yöneltildiği operasyonu İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı vekili Zekeriya Öz koordine ediyordu.

25 Aralık'ta bu kez başka bir operasyon başladı; Savcı Muammer Akkaş tarafından yürütülen soruşturmada 96 kişiye yöneltilen suçlamalar arasında 'suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve yönetmek, ihaleye fesat karıştırmak ve rüşvet' bulunuyordu.

Böylece, 17 ve 25 Aralık 2013'te gerçekleştirilen operasyonlar, aradan yıllar geçmesine rağmen Türkiye kamuoyu gündemindeki yerini koruyor. Bu olaylarla bağlantılı olarak Ulusal Kanal İran Temsilcisi Yakup Aslan ile aşağıda okuyacağınız bir röportajda 2013'teki gelişmeleri yeniden ele aldık.

Kimler operasyonu yürüttü ve kimler suçlandı?

- Süreç AKP ve o dönem ülkeyi birlikte yönettikleri Cemaat olarak adlandırılan Fethullahçı yapılanmanın yollarının kesin olarak ayrıldığı bir mihlettir. Yaklaşık 30 yıllık süreçte devlet içinde yuvalanan ve CIA ile bağlantılı olan Fethullahçı terör örgütü mensuplarının devlet içerisinde ele geçirdikleri kurumların kabiliyetlerini kullanarak yaptıkları yasa dışı dinlemeler ve hukuksuz yargı süreçleri ile bir çok kumpası gerçekleştirmiştir. Söz konusu süreç FETÖ'nün yollarını ayırdığı AKP hükümetini hedef alan ilk eylemi olarak değerlendirilebilir.

Örgüt, Türkiye'de ABD ve NATO karşıtı Asker, Polis ve Siyasi isimlerin de aralarında bulunduğu kişileri Ergenekon ve Balyoz adı verilen davalarla hedef almış ancak örgütün varlığı 17-25 Aralık sürecine kadar neredeyse hiçbir hükümet yöneticisi tarafından kabul edilmemiştir, hatta bazı hükümet yetkilileri ve hükümete yakın isimler bu örgüt 15 Temmuz Amerikancı darbe girişimini gerçekleştirene kadar Fethullahçı yapılanmayı görmezden gelmiş yada savunmuştur.

17-25 Aralık'ta süreci olarak adlandırılan süreç Türkiye Cumhuriyeti hükümetinde görevli dört bakanın adının karıştığı yolsuzluk operasyonu olarak FETÖ

(Fethullahçı terör örgütü) Savcı ve Polis şefleri tarafından gerçekleştirildi.

Firari ve haklarında Kırmızı bülten ile yakalama kararı bulunan Savcılar Celal Kara, Mehmet Yüzgeç, operasyonun başında olduğu iddia edilen dönemin Başsavcı vekili Zekeriya Öz ile 25 Aralık soruşturmasını yürüten savcı Muammer Akkaş FETÖ'nin yargı ayağındaki isimlerdi.

Operasyonu gerçekleştiren polis şefleri ise, dönemin İstanbul Mali Şube Müdürü Yakub Saygılı, yardımcısı Kazım Aksoy, Kom Daire Başkan Yardımcısı Osman Balcı'nın da aralarında bulunduğu 12 Fethullahçı emniyet mensubu idi.

Dönemin İçişleri Bakanı Muammer Güler'in oğlu Barış Güler, dönemin Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan'ın oğlu Salih Kaan Çağlayan, dönemin Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar'ın oğlu Abdullah Oğuz Bayraktar, Halkbank Genel Müdürü Süleyman Aslan, Fatih Belediye Başkanı Mustafa Demir ile iş adamları Ali Ağaoğlu ve Rıza Sarraf'ın aralarında bulunduğu toplam 89 kişi gözaltına alındı. Şüphelilerin ev ve işyerlerinde aramalar yapıldı, büyük miktarda nakit paraya el konuldu. Süreçte dönemin başbakanı Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan'ında hakkında gözaltı kararının olduğu basına yansdı.

17-25 Aralık sürecindeki operasyonlar üç ayrı soruşturmaya dayanıyordu. İlk ikisi "TOKİ'de (Toplu Konut İdaresi) yolsuzluk" ve "Fatih Belediyesi'nde rüşvet" iddialarıydı. Üçüncü soruşturma ise İran asıllı iş adamı Rıza Sarraf'ın dört bakan ve çocuklarına rüşvet verdiği iddialarına dayanıyordu. Gözaltına alınanlara isnat edilen suçlar arasında rüşvet, görevi kötüye kullanma, ihaleye fesat karıştırmak, kara para aklama, altın kaçakçılığı ve fuhuş aracılık yer alıyordu. Soruşturma kapsamında gözaltına alınanlardan 24'ü, 21 Aralık'ta tutuklandı. Bakan Erdoğan Bayraktar'ın oğlu Abdullah Oğuz Bayraktar serbest bırakılırken, bakan çocukları Barış Güler ile Kaan Çağlayan "rüşvet almaya ve vermeye aracılık etmek", Rıza Sarraf "rüşvet vermek, suç işlemek amacıyla örgüt kurmak", Halk Bankası Genel Müdürü Süleyman Aslan ise "rüşvet almak" iddiasıyla tutuklandı.

*** 17-25 Aralık sürecinde neler yaşandı?**

*** Türkiye hükümetinin söz konusu →**

suçlamalara karşı tavrı neydi? Sizce bu tepkiler yasalara uygun bir şekilde mi yapıldı?

- Dönemin başbakanı olan Recep Tayyip Erdoğan, 17 Aralık günü "Arkasına karanlık odakları alanlar, çeteleri alanlar bu ülkeye istikamet çizemezler. Arkasına sermayenin medyanın gücünü alanlar bu ülkeye istikamet çizemezler. Türkiye içinde ve dışında birtakım karanlık çevrelerini alanlar istikametiyle oynayamazlar. Ayarlarımızı değiştiremezler. Türkiye üzerinde operasyon yapılacak, ameliyat yapılacak bir ülke değildir. AK Parti iktidarı buna izin vermez." Şeklinde ilk açıklamasını gerçekleştirdi. Erdoğan'ın bu açıklamasını hükümetin art arda hem emniyet hem de yargıya yönelik attığı adımları izledi. 18 Aralık'ta Mali, Organize Suçlar ve Terörle Mücadele şubelerinin müdürlerinin de aralarında bulunduğu beş polis müdürü görevden alındı. 19 Aralık'ta ise İstanbul Emniyet Müdürü Hüseyin Çapkın merkeze çekildi, yerine Aksaray Valisi Selami Altınok atandı. Bunu izleyen günlerde Emniyet'teki tasfiye süreci hız kazandı, İstanbul, İzmir ve Ankara Emniyet'lerinde de birçok şube müdürünün yeri değiştirildi, operasyonu yürüten polisler için tutuklama kararları çıktı. Hükümet, Adli Kolluk Yönetmeliği'ndeki bir değişiklikte soruşturmalarda savcılarının emrinde görev yapan polislerin, amirlerine bilgi vermesini zorunlu hale getirdi.

Alınan karar gecikmiş ve yetersizdi olduğunu söyleyebiliriz. Hükümetin attığı adımların Türkiye Cumhuriyeti yasaları dahilinde olduğunun altını çizmek gerekiyor. Söz konusu kişilerin Türkiye Cumhuriyeti dışında emir aldıkları ve ülkeye karşı birçok kumpasa imza attıkları düşünüldüğünde hükümetin attığı adımların yetersiz olduğunu söylemek mümkündür zira söz konusu isimler 15 Temmuz Amerikancı darbe girişimini gerçekleştiren örgütün üyeleridir. Bu operasyonu gerçekleştiren tepe kadrosu da yetersiz önlemlerden dolayı yurt dışına firar etmeyi başaramışlardır.

* Süreci başlatan taraf olarak açıklanan FETÖ'nün asıl amacı neydi ve acaba istediği amaçlara ulaşabildi mi?

- Elbette bu eylem de FETÖ'nün ülkeyi ele geçirme girişimlerinden birisidir. Aralarında dönemin başbakanı Recep

Tayyip Erdoğan ve MİT müsteşarı Hakan FİDAN'ın da olduğu bir çok isim hedefte olan isimlerdendi. Amaç bir dönem birlikte yürüdükleri ve artık istedikleri istikamette ileremeyen hükümeti indirmek ve kendilerinin yönettiği bir Türkiye yaratma girişimidir.

Sonuçları ile değerlendirdiğimizde FETÖ'nin bu operasyonlar ile tam anlamı ile başarıya ulaştıkları söylenemez. Ancak özellikle ABD'de yürütülen ilk olarak Rıza Zarraf davası olarak başlayan ve Halkbank genel müdürü Hakan Atilla'nın yargılandığı Hakan Atilla davasında Türkiye'nin köşeye sıkıştırılması için çeşitli belgeleri ABD'ye ulaştırdıkları bilinmektedir.

Dikkat çekilmesi gereken konu ABD'de görülen davada Türkiye'nin, İran'a uygulanan Amerikan yaptırımlarını nasıl etkisiz hale getirdiği konusu yargılanmaktadır. Nitekim ABD'de Türkiye ile birlikte İran da yargılanmaktadır.

Burada ABD yargısını Türkiye ve İran'a karşı şahitlik yapan FETÖ üyesi Polis şeflerini ve oraya çeşitli belgeler taşıyarak iki ülkeyi de hedef alan örgütten bahsediyoruz.

* Türkiye yargı sisteminin süreçteki performansını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce alınan kararlarla birlikte yapılan değişikliklerde yargı bağımsızlığı ilkesine uygun davranıldı mı?

- Burada ülke yönetimini ABD derin devletin menfaatleri doğrultusunda ele geçirmek isteyen bir terör örgütü ile mücadeleden bahsediyoruz. Yargı sürecinde bu denli hızlı değişiklikler ve hukuka uygun değişiklikler yapılması idi durum daha ciddi bir hal alabilirdi. Eleştirilen yanları da olsa yargının bağımsız davrandığı söylenebilir.

* Sosyal medyada geniş çapta dağıtılan tapelerle görüntülerin olaydaki etkisini nasıl yorumluyorsunuz? Bu konuda basın alanında yapılan hareketliliğe ilişkin ne düşünüyorsunuz?

- Söz konusu tape'ler uzun süre ülke gündemini meşgul etti. İddiaları kuvvetlendiren tapelerdi bunlar bir kısmının gerçek olmadığı kanaati hakim olsa da söz konusu tapelerin toplumu ve siyasileri etkilediğini söylemek mümkündür.

Ancak burada önemli olan bu tapelerin hangi yasal süreçler ile elde edildiğidir.

Zira dinleme kayıtlarının varlığı bile örgütün söz konusu kurumları ne denli ele geçirdiğinin bir kanıtıdır. Örgütün bilinen taktiklerinden biri de yasa dışı dinlemeler ile hedef kişi ve kurumları itibarsızlaştırmak ve suçlamaktır. Örgütün daha önce yürüttüğü soruşturma ve suçlamalarda da aynı taktiği kullanmış olduğu bilinmektedir. Hatta bu taktik ile çeşitli şantaj operasyonları yürüttüğü de biliniyor.

* Söz konusu süreç nasıl sonuçlandı?

- Operasyona hedef olan isimlerin tamamının serbest kaldığını söyleyebiliriz, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, yaklaşık 11 ay süren incelemenin ardından dosyayla ilgili takipsizlik kararı verdi. 2 Eylül 2014'te ise "25 Aralık soruşturmasıyla" ilgili takipsizlik kararı verildi. 141 sayfalık takipsizlik kararında yolsuzluk soruşturmasını yürüten savcı ve polisler "Türkiye Cumhuriyeti hükümetini ortadan kaldırmaya çalışmakla" suçlandı.

17 Aralık soruşturmasını yürüten ve Fethullahçı savcılar Celal Kara ve Mehmet Yüzgeç'in halen nerede oldukları bilinmiyor, ancak yurtdışına çıktıkları tahmin ediliyor. Bu operasyonun başında olduğu iddia edilen dönemin Başsavcı vekili Zekeriya Öz ile 25 Aralık soruşturmasını yürüten savcı Muammer Akkaş da yurt dışına kaçtılar. Önce dosyalardan el çektiler, daha sonra görev yerleri değiştirilen ardından da meslekten ihraç edilen savcılar hakkında da yakalama kararları bulunuyor.

Soruşturmada adı geçen bakanlar ile ilgili TBMM'de bir yüce divan oylaması gerçekleştirildi. TBMM'de kurulan komisyonda AKP'den 9, CHP'den 4, MHP ve HDP'den birer milletvekili yer aldı. Yedi ayın sonunda, AKP'li üyelerin oylarıyla komisyon yolsuzlukla suçlanan bakanların Yüce Divan'da yargılanmasının gerektirmediğini bildiren bir karar aldı. Yapılan oylamada, adları yolsuzluk iddialarına karışan 4 eski bakan Çağlayan, Güler, Bağış ve Bayraktar'ın Yüce Divan'a gönderilmesine yönelik önergeler reddedildi.

Söz konusu bakanlar TBMM'de her ne kadar aklansalar da haklarındaki iddialar siyasi yaşamlarının sonunu getirdi. AKP yönetimi tarafından bu isimlerin üzeri çizilmiş olduğunu söylemek mümkün.

Kamran AZAR

Türkiye Siyaset Alanı Uzmanı Musa Dadashzade ile aşağıda okuyacağınız bir röportajda 2013'teki gelişmeleri yeniden değerlendirdik.

17 ve 25 Aralık 2013'te gerçekleştirilen operasyonlar, aradan yıllar geçmesine rağmen Türkiye kamuoyu gündemindeki yerini koruyor. Mehr Haber Ajansı olarak bu olayların yıldönümü dolayısıyla o günlerde yaşananları yeniden incelemeye çalışıyoruz.

Bu konuyla ilgili olarak Türkiye Siyaset Alanı Uzmanı Musa Dadashzade ile aşağıda okuyacağınız bir röportaj hazırladık.

*** 17-25 Aralık sürecinde neler yaşandı? Kimler operasyonu yürüttü ve kimler suçlandı?**

- Bu soruyu yanıtlamam için her şeyden önce 2010 ile 2012 yılları arasındaki siyasi gelişmelere kısaca değinmem gerekecek.

Bildiğiniz üzere Erdoğan'ın 2010 referandumuyla arkasından 2011 senesindeki genel seçimlerde art arda ulaştığı zaferler 21. yüzyılın ikinci on yılında AKP'nin iktidarını daha da sağlamlaştırdı.

Türk halkı ve özellikle dindar kesimin verdiği destekler Erdoğan'ı eşsiz bir konuma yükselterek rakipleriyle büyük bir fark açmasına neden oldu; işte bu konu da Kılıçdaroğlu ile Bahçeli'den ziyade Fetullah Gülen'i rahatsız etmeye başladı.

Çok eskilerden Türkiye'nin emniyet ve yargı sistemlerine sızmayı başaran Gülen'in yönettiği örgüt, ilk adımda MİT Başkanı Hakan Fidan'ı tutuklamaya uğraştı fakat bu girişim daha başlamadan sonuçsuz kaldı.

2012 yılının başında ise örgüt, hükümet yetkililerinin konuşmalarını dinleyerek

FETÖ'nün ilk amacı Erdoğan hükümetini devirmektir

Oslo Barış Müzakereleri'nde olup bitenleri basına sızdırdı ve böylece Erdoğan büyük bir şok ile karşı karşıya geldi.

İstanbul Yüksek Mahkeme Yargıcı tarafından terör örgütü PKK ile müzakere ettiği nedeniyle Hakan Fidan hakkında çıkartılan tutuklama emri ise büyük bir engelle yüzleşti; istihbarat servislerindeki soruşturmalar için başbakanın izin vermesi gerekiyordu.

Gelişmelerin devamında Erdoğan başta olmak üzere Türk yetkililerin birçoğu sözü geçen müzakerelerin devletin isteği üzerine yapıldığını açıkladılar ve dolayısıyla Fidan'ı tutuklama projesi sonuçsuz kaldı.

FETÖ'cüler ikinci adımda 4 bakan ile Halkbank Genel Müdürü'nün yolsuzluk yaptığını ileri sürerek 2013 yolsuzluk dosyasını tetiklediler.

Bu dosyada yolsuzluk ve rüşvet suçları iddiasıyla 50 hükümet yetkilisiyle iş adamı ve kabinedeki iki bakanın oğlu tutuklanırken asıl hedef 4 bakan ile Halkbank Genel Müdürü ve açıklası hükümetti.

Olayda yasa dışı dinleme yollarına başvuran FETÖ mensupları, İranlı iş adamı Rıza Zarrab'ın yasal olmayan yollarla İran'a altın ile para aktardığını ve dosyada ismi geçen kişilerin de bu konuda işbirliği yaptığını tespit ettiler. Olay kısa bir sürede basına sızdırıldı ve böylece Erdoğan'a karşı sert tepkilerin ortaya çıkmasına yol açmış oldu; FETÖ bu or-

tamı kullanarak yargı sistemi vasıtasıyla hükümete karşı yoğun bir baskı yapmaya başladı.

*** Türkiye hükümetinin söz konusu suçlamalara karşı tavrı neydi? Sizce bu tepkiler yasalara uygun bir şekilde mi yapıldı?**

- Gelişmelerle devamında geniş bir çapta yapılan tutuklamalara tepki gösteren Erdoğan, olayları yabancı ülkelere kaynaklı komplolara dayandırarak güçlü bir şekilde organize edildiğini belirtti. Dönemin Başbakanı'na göre olup bitenlerin tümü başında bulunduğu hükümeti hedef alan Fetullah Gülen tarafından tasarlanmıştı.

Dönemin Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün desteklerine işaret eden Erdoğan, tehditlerin karşısında boyun eğmeyeceğini ve ülkesinin istikrarını zedelemeye çalışanlara asla taviz vermeyeceğini bildirdi.

Emniyet güçlerinin yolsuzluk iddiaları hakkında aylar önceden bilgi sahibi olduğuna rağmen bu konuda kendisine herhangi bir rapor sunmadığını gerekçe gösteren Erdoğan, 70 üst rütbeli yetkilinin yerini değiştirip veya işine son verdi. Başbakan ilaveten kabinedeki 10 bakanı da değiştirdi.

Bana göre, Erdoğan'ın dinleme ve casusluk girişimlerine yönelik gösterdiği tepkinin büyük bir kısmı doğrudur ancak

bakanlarının yolsuzluk suçu iddiasına yönelik davranışı biraz düşündürücü gibi duruyor.

Dolayısıyla paralel bir devlet konusunda olan söz konusu örgüt, casusluk ve dinleme sistemleri vasıtasıyla hükümete ait son derece gizli bilgileri ifşa ederek, onu devirip birçok engel oluşturmaya kalkmıştır ve işte bu nedenlerden dolayı da Erdoğan'ın verdiği tepki gayet doğal.

Öte yandan, Erdoğan'ın yolsuzluk dosyasındaki tutumu ise bir nevi izdüşüm sayılıyor. Yolsuzluk suçunun o dönemde ispatlandığına rağmen Erdoğan dosyanın nihai kararın verilmesi için yüksek mahkemeye sevk edilmesini engelledi. Bu konuda inceleme yapan 14 kişilik parlamento heyetindeki çoğunluğun AKP milletvekillerine ait olması da göz ardı edilecek bir şey değil.

* Süreci başlatan taraf olarak açıklanan FETÖ'nün asıl amacı neydi ve acaba istediği amaçlara ulaşabildi mi?

- FETÖ'nün ilk amacı Türkiye genelinde karşıt bir ortam oluşturarak Erdoğan hükümetini devirmektir. Birinci soruda da işaret ettiğim üzere Erdoğan'ın günden güne daha da güçlenmesi Fetullah Gülen'i rahatsız etmeye başlamıştı.

Kanaatimce FETÖ'cüler bu amaca varmayı başaramadı. 2013'ün sonlarıyla 2014 yılının başlarında yaşanan bazı eylemlere rağmen bu olayın Erdoğan'ın ulaştığı popülerliğe dokunamadığını düşünüyorum. Bunun açık bir nedeni ise AKP ile Erdoğan'ın 2014 Yerel Seçimleri'nde zafere ulaşmasıydı. Ardından da 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'nde İhsanoğlu ile Demirtaş'a karşı mücadele veren Erdoğan yüzde 51.79 oy oranıyla seçilmiş ilk cumhurbaşkanı oldu.

Her halükarda Erdoğan Türkiye'nin dindar kesimi tarafından yoğun bir şekilde desteklenmektedir; söz konusu kesim yolsuzluk ve rüşvet gibi suçlamalara hiç aldırmadan farklı basın kuruluşları tarafından bu yönde yayınlanan haberleri de bir çeşit medya propagandası olarak tanımlıyor.

* Türkiye yargı sisteminin süreçteki performansını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce alınan kararlarla birlikte yapılan değişikliklerde yargı bağımsızlığı ilkesine uygun davranıldı mı?

- Türkiye'deki yargı sisteminin sürece ilişkin aldığı kararlar savunulmaz bir du-

rumda. Başka bir deyişle şeffaf olmayan bu kararlar bağımsızlık ilkesine de uymuyordu.

17 aralık olayının ardından Erdoğan kabinede geniş çaplı değişikliklere başvurarak hükümetteki 10 bakanı değiştirdi. Bunların başında da "Adalet Bakanlığı" yer alıyordu. Ancak kim bu göreve atandı?

Uzun yıllardan beri Erdoğan'a eşlik eden ve ondan asla ayrılmayan Başbakan Yardımcısı Bekir Bozdağ'ın bu göreve getirilmesini göz önünde bulundurursak acaba yargı sisteminin tarafsızca kararlar almasını beklemek mantıklı mı?

AKP TBMM'de 4 bakanla ilgili soruşturma yapacak bir komisyon kurulmasını önerdi. Ancak çoğunluğu AKP'li milletvekilleri tarafından oluşan bir mecliste kurulan bu komisyonun adaleti yerine getirmediğini düşünüyorum.

Dosyanın yüce divana gönderilmesini reddeden sözü geçen komisyon 10 ay geçtikten sonara da suçsuz bulunduğu gerekçesiyle tüm sanıkların beraatine karar verdi. Bundan daha ilginç olan bir diğer kararda ise Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından olaydaki suçlamalar davayı yürüten savcılarla hakimlere yönlendi. Böylece tüm bu olaylar yargı sisteminin bağımsızlığını yitirerek iktidarın birer kolu haline geldiğini gösteriyor.

* Sosyal medyada geniş çapta dağıtılan tapelerle görüntülerin olaydaki etkisini nasıl yorumluyorsunuz? Bu konuda basın alanında yapılan hareketliliğe ilişkin ne düşünüyorsunuz?

- Gülen söz konusu dosyayı kullanarak hükümete baskı yapmak için üçer araca sahipti. Bunların başında Başbakan'ın ofisine bile sızmayı başaran FETÖ'ye

bağlı istihbarat çalışanları yer alıyordu. İkinci katmanda ise gizli bilgileri geniş çapta yayınlayan Gülen'e bağlı medya kuruluşlarıyla televizyonlar boy gösteriyordu. Son olarak da hükümete bağlı 50'den fazla kişiyi tutuklayarak nihai darbeyi indiren FETÖ'cü savcılar, hakimler ve emniyet güçlerine işaret etmeliyiz.

Twitter'la sosyal medyadaki paylaşımların yanı sıra Zaman, Cumhuriyet, Radikal ve Taraf gazeteleri de gizli bilgileri ifşa etme konusunda bayağı aktif durumdaydı. Samanyolu, Bugün ve Kanaltürk gibi televizyon kanalları da Erdoğan'a karşı olayları alevlendiriyordu. 2014 senesine girmek üzere olan Türkiye'de düzenlenen gösteriler de bu olayların bazı sonuçları sayılabilir, fakat yandaş medya da sessiz kalmayarak bilgileri yayınlayan tarafları casuslukla suçlayıp saldırılara karşı atak yapmaya başladı.

Bana göre, Erdoğan yanlısı basın kuruluşları tarafından yürütülen saldırı dalgası dosyanın görüldüğü süreci etkilemiş oldu; nitekim ki bu dosya hain bir girişim olarak tanımlanıp Gülen ve ona mensup kişiler de vatan haini ithamlarıyla karşı karşıya geldiler.

* Söz konusu süreç nasıl sonuçlandı?

- Genel olarak, Türkiye yargı sisteminin bağımsızlığını yitirmesi, Erdoğan ile Gülen arasındaki krizin tırmanması, devlet ve yargı sistemlerinin FETÖ'cülerden tasfiye edilmesi, güvenlik ve baskıcı bir ortamın oluşumu, FETÖ yanlısı basın kuruluşlarının kapanması ve nihayet Türkiye'nin tek sesli bir ortama ayak basması söz konusu olayların sonucu olarak listelenebilir.

Yorum

Elle çözülebilecek düğümü dişle çözmezler

Murtaza Kerimi

Petrol fiyatları aşağı çekilir, ancak nereye kadar? Suudi Arabistan milli kaynaklarını ne zamana kadar savuracak? gibi sorular ortadayken Suudilerin petro dolarları da ABD bankalarını dolduruyor.

“Petrol fiyatları düşüyor. Bu, ABD ve dünya için büyük bir vergi indirimi gibi ve harika. Tadını çıkarın. (Batı Teksas tipi petrolün varil fiyatı) Kısa süre önce 82 dolardı şimdi 54 dolar. Teşekkürler Suudi Arabistan. Ama haydi daha aşağı çekelim” tweetini 21 Kasım’da atan ABD Başkanı Trump’a Suudilerin “Artık ne zamana kadar?” diye sorması gerekmiyor mu?

Petrol fiyatları aşağı çekilir, ancak nereye kadar? Yıllardır İran korkusuyla yağmalanan Suudi Arabistan milli kaynaklarını ne zamana kadar savuracak? gibi sorular ortadayken Suudilerin petrol dolarları da ABD bankalarını dolduruyor.

Amerika ile dev silah anlaşmaları imzalayan Suudi Arabistan bununla da kalmıyor, petrol fiyatlarını düşürmek için üretimi hızlandırıyor. Ancak Suudilerin tüm çabalarına rağmen ABD’den diplomatik teamüllere uymayan açıklamalar geliyor.

Trump 3 Ekim’de Mississippi eyaletindeki Southhaven’da gerçekleştirdiği bir mitingde yaptığı konuşmada “Kral Selman’ı severim, ama ona dedim ki, ‘Bak Kral seni koruyoruz. Biz olmasak orada (iktidarda) 2 hafta bile duramazsın. Ordun için ödeme yapmalısın” ifadelerini kullanarak, Suudilerin hediye ettiği milyarlarca doların yine de ABD için yeterli olmadığını ima etmişti.

Kaşıkçı meselesine geldiğimizde ise Prens Selman’ı temize çıkarmak için Yemen’deki savaşın durdurulması gibi konuları güdeme getirerek olayın unutulmasına çalışan Trump yönetiminin Suudi Arabistan’a ne kadar fatura kesdiği de merak konusu.

Dünya kamuoyunun baskısına rağmen Trump, Prens Selman gibi ABD’ye milyarlarca dolar temin edebilecek bir alternatif bulmayınca ya da bu cinayeti örtbas etme arayışın-

da olmaya devam edecek. Fakat ABD bu hususta bazen zor durumlarla da karşı karşıya kalabilir. Çünkü Ankara’nın Cemal Kaşıkçı cinayetiyle ilgili verileri azar azar bulup açıklaması bu meselenin gündemden düşmesine izin vermiyor.

Konuya geri dönelim. Suudiler ABD’ye niçin para ödüyor? Olası saldırıları önlemek için mi?

Suudi Arabistan Krallığı’nın kuruluşundan şu ana kadar İran’ın bu ülkeye saldırmadığı tarih sayfalarında kaydedilmiştir. İran İslam Devrimi’nin zaferinden itibaren de iki ülke arasında farklı nedenlerden dolayı kimi zaman gerginliğin tırmanmasına rağmen yine de bir savaş yaşanmamıştır.

Peki, Suudiler, endişelerini gidermek için daha kolay bir yol seçemiyorlar mı? Mesela İran’la masaya oturup mevcut sorunların çözüm yollarını değerlendirmek gibi. Bu görüş pek kolay olmayabilir, ancak ABD’ye yüz milyarlarca dolar para ödemekten daha mantıklı.

İranlıların ara sıra Suudilere diyalog sinyalleri vermesine rağmen Suudi Arabistan’dan bu hususta olumlu yanıtlar gelmiyor. Tahran-Riyad arasındaki ihtilafların çözüldüğü takdirde İslam dünyasındaki bazı sorunlar da giderilerek, daha huzurlu ve istikrarlı bir bölgeye tanık olabiliriz.

İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani’nin 24 Kasım’da Tahran’da düzenlenen İslami Birlik Konferansı’nda

yaptığı konuşmada Suudi Arabistan’a İran politikasını değiştirme çağrısında bulunmuştu.

Ruhani, konuşmasında Suudi yetkililere seslenerek, “Neden milli kaynaklarınızı ABD’ye hediye ediyorsunuz. Sizin bölgedeki düşmanınız kimdir? Biz tüm gücümüzle saldırgan güçler ve terör örgütleri karşısında Suudi Arabistan halkını savunmaya hazırız. Bütün bölge halkına yardım ettiğimiz gibi Suudi Arabistan’a da yardım ederiz, onlardan 450 milyon dolar para istemeyiz, hakaret etmeyiz. Onları kardeşimiz olarak biliyoruz” ifadelerini kullanmıştı.

Ruhani’nin sözleri iki ülke arasındaki mevcut sorunların çözülmesi için diyaloga zemin hazırlayabilir. Bu şu demektir ki, İran-Suudi Arabistan gerilimi silahlarını satabilmek için uygun piyasalar arayan ülkeler dışında kimsesiz bir kazanç sağlamayacak.

Artık İslam dünyasında daha olumlu bir atmosferin oluşması zamanı gelmedi mi? Suudi Arabistan’ın Yemen savaşını durdurarak İran’la görüşmeleri başlatması bölgede istikrarın sağlanması için ilk adım olabilir. İran-Suudi Arabistan geriliminin çözüm yolu belki Farsça bir atasözden geçer: “Elle çözülebilecek düğümü dişle çözmezler.”

Bir başka ifadeyle Suudi Arabistan hoşgörülü bir bakış açısıyla Tahran yönetimiyle birlikte çözebileceği sorunları ABD için yüksek bir gelir kaynağı yapmayabilir.

Fransa'daki eylemlerde neler oluyor?

Kamran AZAR

Fransa'da akaryakıt zamlarına tepkiyle başlayan ancak daha sonra Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ve yönetimine karşı öfkeye dönüşen "Sarı Yelekliler" in protestoları, başkent Paris sokaklarını karıştırmaya devam ediyor.

Fransa'da akaryakıt zamlarına tepkiyle başlayan ancak daha sonra Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ve yönetimine karşı öfkeye dönüşen "Sarı Yelekliler" in protestoları, başkent Paris sokaklarını karıştırmaya devam ediyor.

Yazının devamında Fransa ve özellikle de Paris sokaklarında olup bitenleri kısaca gözden geçiriyoruz.

Fransa'da Sarı Yelekliler'den büyük protesto

Otomobillerde bulundurulması zorunlu olan, fosforlu sarı yelek giymeleri nedeniyle 'sarı yelekliler' olarak anılan eylemciler, yasak olmasına rağmen polis barikatlarını aşarak Şanzelize Caddesi'ne girdiler.

Güvenlik önlemlerini artırmak için Paris'e 3 bin kişilik polis takviyesi yapıldı. Elize Saray'ının önü yoğun güvenlik önlemleri altına alındı, Saray'a giden bütün yollar tamamen kapatıldı.

Eylemciler 'Macron istifa' ve 'Biz Paris'e pikniğe gelmedik' şeklinde sloganlar atarken, polisin biber gazıyla müdahale ettiği ve gözaltılar olduğu belirtildi. Ünlü Champs Elisee caddesinin de protestolar sebebi ile kapanması sonucu birçok iş yeri de kepenk indirdi.

Şehirde 30 bin kişinin bu protestoya katıldığı tahmin ediliyor. Fransa geneline yayılan protesto dalgasında ise, 2 bine yakın noktada daha 280 binden fazla kişinin gösteri yaptığı belirtiliyor.

Macron: Bu şiddetin failleri değişim değil, kaos istiyor

Macron, "Protestoya her zaman saygı duyarım, muhalifleri her zaman dinleyebilirim ancak şiddeti hiçbir zaman kabul edemem" dedi. Macron, sosyal medya hesabından da gelişmelere dair mesajlar paylaştı. Paris'te yaşananların meşru bir öfkenin barışçıl bir ifadesi olmadığını vurgulayan Macron, hiçbir şeyin polise yönelik saldırıya, iş yerlerinin yağmal-

anmasına, kamu ve özel binaların yakılmasına, yoldan geçen insanlar ve gazetecilerin tehditlere maruz kalmalarına ve Zafer Takı'nın tahrip edilmesine gerekçe olmadığını belirtti.

"Bu şiddetin failleri değişim istemiyor, iyileştirme istemiyorlar, kaos istiyorlar" diyen Macron, "Savundukları davaya ihanet ediyorlar. Kimlikleri tespit edilip adalet tarafından yargılanacaklar. Yarın döndüğümde ilgili bakanlarla görüşme yapacağım. Protestoya her zaman saygı duyarım, muhalifleri her zaman dinleyebilirim ancak şiddeti hiçbir zaman kabul edemem" ifadesini kullandı.

Sarı yelekliler eyleminde gözaltına alınanların sayısı artıyor

Fransa'da yüzde 23 zamlanan akaryakıt fiyatlarını protesto amacıyla 17 Kasım'da başlayan 'sarı yelekler' eyleminde 17'si güvenlik güçlerinden olmak üzere 110 kişi yaralandı. Paris'in Şanzelize Caddesi'nde protestocular Fransa Ulusal Marşı'nı okudu ve "Macron İstifa" sloganları attı.

Fransa polislerinin, 'sarı yelekliler' eyleminde toplam 224 kişinin gözaltına alındığını açıklamasından sonra bir açıklamada bulunan Fransa İçişleri Bakanı Christophe Castaner, Şanzelize Caddesi'nde 200 civarı barışçıl protestocu olduğunu ancak güvenlik çemberinin dışındaki yaklaşık bin 500 kişinin provokatif eylemlerde bulunduğunu söyledi. Castaner, ülke genelinde 190 ayrı yangına müdahale edildiğini ekledi.

İçişleri Bakanı ayrıca, henüz olağan üstü hal ilan edilmediğini söyledi ve ekledi, "Benim için hiçbir şey tabu değil, her ihtimali değerlendirmeye açtım."

Fransa İçişleri Bakanlığı, ülke genelinde devam eden eylemlere Cumartesi günü yaklaşık 75 bin kişinin katıldığını açıkladı. Fransa Başbakanı Edouard Philippe beş bin polisin göstericilere müdahale etmek için görevlendirildiğini söyledi.

Fransa'daki protestolarda gözaltına alınanların sayısı bin 723'e ulaştı

Fransa'da akaryakıt zamlarına tepkiyle başlayan ancak daha sonra Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ve yönetimine karşı öfkeye dönüşen "Sarı Yelekliler" in protestoları, başkent Paris sokaklarını karıştırdı.

Fransız polisi, Champs-Élysées Caddesi'nde dün düzenlenen gösterilere biber gazıyla müdahale etti. Fransa İçişleri Bakanlığı, ülke genelinde gözaltına alınanların sayısının bin 723'e ulaştığını açıkladı.

İçişleri Bakanı Christophe Castaner daha önce düzenlediği basın toplantısında da, ülke çapında 125 bin kişinin katıldığı gösterilerde çıkan olaylarda 17'si polis 118 kişinin yaralandığını aktarmıştı.

Fransa'da çok önemli gelişme! Hükümet sözcüsü duyurdu

Fransa Hükümet Sözcüsü Benjamin Griveaux, Fransa Cumhurbaşkanı Em-

manuel Macron'un gelecek hafta çok önemli duyurular yapacağını açıkladı.

LCI Televizyonu'na konuşan Griveaux, "Cumhurbaşkanı elbette önemli açıklamalarda bulunacak" ifadelerini kullandı. Sözcü, Macron'un hangi konuda, ne zaman açıklama yapacağına dair bir detay vermedi.

Fransa'dan Trump'a: Burnunu sokma

Fransa hükümetinden yapılan açıklamada, ABD Başkanı Donald Trump'ın Sarı Yelekliler eylemlerine ilişkin yorumlarına yanıt verildi. Paris yönetimi, "Trump, Fransız siyasetine burnunu sokmamalı" dedi.

ABD Başkanı Donald Trump, Fransa'da dün yapılan gösteriler devam ederken, "Paris Anlaşması, Paris'e pek yaramıyor. Fransa'nın tamamında protestolar ve isyanlar var. İnsanlar doğayı korumak için üçüncü dünya ülkelerine fazla para ödemek istemiyor. 'Biz Trump'ı istiyoruz!' diye bağırıyorlar. Fransa'yı seviyorum." ifadelerini içeren bir paylaşım yapmıştı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Fransa tepkisi

Cumhurbaşkanı Erdoğan, partisinin genel merkezinde Dünya İnsan Hakları Günü kapsamında düzenlenen "İnsanlığın Medeniyeti" programında açıklamalarda bulundu.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Fransa'daki olaylara ilişkin açıklamaları şu şekilde:

Bugün dünyada insan hakları diye bağırırlar en kötü sicile sahip olmaları tesadüf değildir. İstanbul'da yaşanan Gezi eylemlerinde insan hakları savunuculuğuna özellikle soyunanlar, Paris'te yaşananlar karşısında kör, sağır ve dilsiz hale dönüştüler. Medyada Fransa, Hollanda, Brüksel'i izlemedik. Gezi eylemlerinde dünyayı ayağa kaldırdınız. Niye, burası Türkiye olduğu için mi? Hadi şimdi aynı şekilde yayınlayın! Yayınlamadılar, dürüst değiller. Bizi demokrasi sınavlarına tabi tutanlar namlular kendilerine yöneldiğinde demokrasiyi askıya almaktan çekinmediler.

Macron, "Sarı Yelekliler" ve krizle ilgili konuştu

Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, Elysee Sarayı'ndan halka seslenerek sarı yeleklilerin protestolarına ilişkin açıklamalarda bulundu.

Gösterilerdeki şiddet olaylarını hiçbir şekilde affedemeyeceğini ifade eden Macron, hiçbir öfkenin polise yönelik şiddeti haklı göstermeyeceğini, sükunetin hakim olması gerektiğini söyledi.

Macron, halkın öfkeli olduğunu unutmadığını, bu öfkenin akaryakıt zamlarıyla başladığını ve daha derin olduğunu belirtti. Ekonomik ve sosyal olağanüstü hal ilan ettiğini Macron, ay sonunu zor getiren, çetin ekonomik koşullarda yaşayanların farkında olduğunu vurguladı.

Macron, son 40 yılın yanlışlarının ortaya çıktığını, bu durumu düzeltmek için göreve geldiğinden bu yana çalışmalar yaptığını ve tüm sorumlulukları aldığını kaydederek yeni çözüm yolu bulabileceklerine inandığını ifade etti.

Yeni bir Fransa inşa etmek istediğinin altını çizen Macron, şirketlere ek vergi yükü getirmeden asgari ücrete 2019 itibarıyla aylık 100 euro zam yapılacağını açıkladı. Yapabilen işverenlerin çalışanlarına yıl sonunda prim ödemesini istediğini ifade eden Macron, bu durumda işverenlerden ek vergi istenmeyeceğini belirtti.

Macron ayrıca 2019 yılı itibarıyla fazla mesai ücretlerinden vergi alınmayacağını duyurdu. 2 bin euronun altındaki emeklilik maaşlarından artık kesinti yapılmayacağını belirten Macron, bu kararların yarın Başbakan Edouard Philippe tarafından Ulusal Meclis'e sunulacağını söyledi.

Macron, hükümetin ve Ulusal Meclis'in vergi kaçakçılığıyla ilgili de çalışmalar yapacağını ifade ederek adaletsizliğin bu şekilde giderilebileceğini vurguladı. Toplum için sorun teşkil eden konuların tartışılmasını istediğini belirten Macron, devletin işleyişi ve kamu kurumlarıyla ilgili de çalışmalar yapılması gerektiğinin altını çizdi.

Göçmen meselesinin de gündeme getirilmesinin önemine işaret eden Macron, sorunları görüşmek üzere ülkedeki tüm belediye başkanlarını ziyaret edeceğini dile getirdi. Macron, ülkenin tarihi anlarından birini yaşadığını belirterek tüm çabasının halkı için olduğunu söyledi.

Gazze Şeridi'nde son günlerde neler yaşandı

Kamran AZAR

İsrail'in geçen hafta Gazze Şeridi'ne yaptığı saldırılar bu rejimin çıkarlarını sağlamadan tam ters sonuçlar ortaya çıkardı.

İsrail'in geçen hafta Gazze Şeridi'ne yaptığı saldırılar bu rejimin çıkarlarını sağlamadan tam ters sonuçlar ortaya çıkardı; direniş güçlerinin geçen yıllar boyunca ulaştığı füze kabiliyetinin yanı sıra İsrail'e karşı küresel çapta yayınlanan kınama mesajları ve daha önemlisi bu rejimin içişlerinde yaşanan kargaşalar söz konusu sorunların başında yer alıyor.

Aşağıdaki yazıda bu gelişmeleri zaman aşımını dikkate alarak kısaca gözden geçiriyoruz.

İsrail'e karşı Direniş Hareketi'nin eli her zaman tetikte

İslami Direniş Hareketi'nin (Hamas) askeri kolu olarak bilinen İzzeddin El Kassam Tugayları, İsrail'in Gazze Şeridi'ne yaptıkları son saldırılarla ilgili bir bildiri yayınladı.

Bu konuda edinilen bilgiye göre, İzzeddin Kassam Tugayları tarafından

yayınlanan bildiride şu ifadeler yer verildi: İsrail'in Pazar akşamı Gazze Şeridi'nde geniş çaplı bir operasyon düzenleme yoluyla bölgedeki direniş gücüne büyük darbe vurma planı başarısız kaldı.

Söz konusu bildiride ayrıca "İsrail işlediği suçların sorumluluğunu tam olarak üstlenmelidir. Şehitlerimizin kanının yerde kalmasına izin vermeyeceğiz" açıklamasına da yer verildi.

Direniş güçleri, İsrail'in "Demir Kubbe"sini çökertti

İsraili kaynaklar Filistin direniş güçlerinin bugün işgal altındaki topraklara 470'i aşkın füze fırlattığı haberini yayınladı.

Söz konusu kaynaklar ilaveten İsrail'in "Demir Kubbe" olarak bilinen füze sisteminin halen işe yaramadığını bildirerek bu sistemin ateşlenen 470 füzeden sadece 100'ünü imha edebildiğini açıkladı.

İran'dan İsrail'in saldırılarına karşı kınama

İran Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Behram Kasimi Gazze'nin merkezinde yer alan El Aksa televizyonuna yaptığı bombalı saldırıyı şiddetli şekilde kınadı.

Kasimi sözlerini şöyle sürdürdü: Basın organları tarafından yürütülen bilgelik ile bilgilendiricilik görevlerinin yanı sıra geçen 70 sene boyunca işledikleri cinayetlerin ifşa edilmesi sonucu kabus yaşayan kana susamış Siyonist Rejim hiç uslanmadan böylesi acı cinayetler işliyor.

Guterres'ten Gazze Şeridi'nde itidal çağrısı

BM Genel Sekreteri Antonio Guterres bugün Gazze'de çatışan tarafları bu gerilimleri engellemeye ve barış sağlanması için itidal göstermeye teşvik etti. Gazze Şeridi'ndeki gerilimlerin son birkaç gün içinde arttığı biliniyor.

BM Genel Sekreter Sözcüsü Ferhan Hak'ın Gazze'deki güvenlik gelişmeleri yakından takip ederek, tüm taraflara bölgede huzurun sağlanması için çağrıda bulunurken, BM Ortadoğu Barış Süreci Özel Koordinatörü Nikolay Mladenov'ın da Mısır ve ilgili tüm taraflarla yakından işbirliği içinde çalıştığı belirtildi.

İbrahim Kalın'dan İsrail'e tepki

Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, "İsrail'in saldırıları karşısında sessiz kalan uluslararası toplum, sorumluluk üstlenmeli ve harekete geçmelidir" →

MEHR NEWSAGENCY
Photo: Received

dedi.

Kalın, yaptığı açıklamada, İsrail'in Gazze'ye yaptığı saldırılara ilişkin değerlendirmelerde bulundu. İsrail'in son iki günde işgal altındaki Gazze'ye yaptığı saldırılar.

sonucunda 13 Filistinlinin hayatını kaybettiğini ve onlarca kişinin yaralandığını anımsatan Kalın, şunları kaydetti:

"Bu saldırılar İsrail'in hukuk tanımaz, zorba ve işgalci tutumunu bir kez daha göstermiştir. İsrail, Gazze halkına yönelik bu saldırıları derhal durdurmalıdır. İsrail'in saldırıları karşısında sessiz kalan uluslararası toplum, sorumluluk üstlenmeli ve harekete geçmelidir. Filistin topraklarını açık hava hapisanesi haline getirmek isteyen ve Kudüs'ün statüsünü değiştirerek provokasyon yapan İsrail'in işgalci ve yayılmacı politikalarına bütün dünya 'dur' demelidir."

Direnış füzeleri 40 kilometreyi aşacak

İsrail medyası Gazze yakınlarında bulunan Eşkol kasabasının dört füzeyle hedef alındığını duyurdu. Söz konusu kaynaklar öte yandan Şair Hanigof kasabasında da siren sesi duyulduğunu aktardı.

Bunlara ilave olarak Nasır Salahaddin Tugayları Sözcüsü Ebu Mücahid de İsrail'in saldırıya devam etmesi takdirde direniş güçlerine ait füzelerin 40 kilometreyi aşacağını belirtti.

İsrail kanal 20 bu rejimin bir yetkisinin anlattıklarına dayanarak "Hammas karşısında caydırıcı kapasitemizi kaybettik ve ateşkes müzakereleri tamamlanmadan önce bu örgüte büyük darbe vurmaya hiçbir engel yok" diye kaydetti.

Gazze Sağlık Bakanlığı Sözcüsü Aşraf al-Kodra, İsrail savaş uçaklarının Gazze güneyindeki saldırıları sonucu bir Filistinli gencin şehit olduğunu ve iki kişinin de yaralandığını duyurdu.

Daha önce de Filistinli kaynaklar İsrail savaş uçaklarının Gazze güneyine saldırıları sonucu yaralanan bir gencin şehit olduğunu aktarmıştı. Bu kaynaklar ayrıca İsrail savaş uçaklarının Gazze'ye saldırılarının devam ettiğini bildirdi.

Filistinli gruplar: Gazze'de ateşkes sağlandı

Hammas ve İslami Cihad Hareketi gibi grupların silahlı kanatlarının yer aldığı Filistin Direniş Grupları Ortak Operasyon Odası'ndan yapılan yazılı açıklamada, Mısır'ın ara buluculuğunda İsrail'le ateşkes varıldığı duyuruldu.

Açıklamada İsrail ateşkesine bağlı kaldığı sürece kendilerinin de buna uymağı belirtildi.

Hammas lideri İsmail Heniyye de kısa süre önce yaptığı açıklamada, İsrail'in Gazze Şeridi'ne yönelik saldırılarını durdurması halinde ateşkes durumuna dönülebileceğini kaydetmişti.

İslami Cihad Hareketi'nin füzeleri İsrail için büyük bir tehdit

İran İslam Devrimi Lideri Ayetullah Hamane'i'nin yüksek askeri danışmanı Tümgeneral Yahya Safevi, Tahran'da düzenlenen Devrim Muhafızları füze uzmanı şehit Tuğgeneral Tahrani Mukaddem'i anma töreninde işgal altındaki topraklarda yaşanan olaylara ilişkin açıklamalarda bulundu.

"Güç dengesi Filistinlilerin lehine değişmiş ve onlar bu hususta üstünlük sağlamıştır" diyen Tümgeneral

Safevi, "Siyonist Rejim, yerleşimcilere güven ve huzurda yaşayacaklarını söylemiştir. Ancak onların güvenliğini sağlayamıyor. İslam Cihat Hareketi'nin yüzlerce füzesi İsrail için büyük bit tehdit. Hiçbir Arap'ın işgal altındaki topraklarda yaşamaması gerektiğine inanan Liberman'ın istifası da Siyonist Rejim'in yenildiğini gösteriyor" ifadelerini kullandı.

Tümgeneral Safev, "İslami direniş cephesi, Lübnan, Suriye, Irak ve Yemen'de Filistin topraklarına kadar yayılmıştır. Filistin'in savunma gücü artırılıyor. Umarım gelecek 25 sene içinde İsrail bölgeden yokedilecek" dedi.

Kassam Tugayları'ndan İsrail'e füzeli uyarı

İslami Direniş Hareketi'nin (Hammas) askeri kolu olarak bilinen İzzeddin El Kassam Tugayları Genel Komutanı Muhammed Deyf, yayınladığı bir mesajda Filistin halkını direniş güçlerini desteklediği için takdir etti.

Muhammed Deyf mesajda, direniş güçlerinin Tel Aviv'i füze saldırılarıyla hedef aldığı zaman düşmanların şaşıracağını açıkladı.

Deyf'in yayınladığı mesajda, "Bizi asla hayal kırıklığına uğratmadığı için her zaman Gazze halkıyla gurur duyuyoruz" ifadesine yer verildi.

El Kassam Tugayları Komutanı ilaveten, "Ortaya çıkan her olayın ardından ahiretin vaadini gerçekleştirmeye ve işgalcileri kovmaya yaklaşıyoruz" diye kaydetti.

Muhammed Deyf konuşmalarının devamında, İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırılarına karşı Kassam Tugayları'nın daha sert tepki verdiğini vurguladı.

Brexit sürecinde adım adım neler yaşandı?

Kamran AZAR

İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden çıkmasına 73 gün kala Avam Kamarası'nda Başbakan Theresa May'in sunduğu Brexit Anlaşması'na karşı karar çıktı. Anlaşma, 202 oya karşı 432 oyla reddedilmesiyle, 1924'ten beri hükümetin aldığı en büyük mağlubiyet oldu.

İngiltere'nin ekonomi, göç ve egemenlik gibi unsurları gözетerek halk oylamasına sunduğu AB'den ayrılma kararı, 23 Haziran 2016'da ülkenin genelinde yapılan referandumdan çıkan yüzde 51,9'luk oy oranıyla onaylandı.

İngiltere'nin en uzun süre İçişleri Bakanlığı görevinde de bulunan Başbakan Theresa May, AB ile anlaşmalı ayrılma yönünde çabalayacağını belirterek, İngiliz Independent gazetesine yaptığı açıklamada, "Brexit, Brexit demektir ve biz bunu başaracağız. Ülkemizin geleceği için yeni bir vizyona ihtiyacımız var" demişti.

25 Kasım'da Avrupa Birliği üyesi ülke-

endiğini açıkladı. May, İngiltere ile Avrupa Birliği arasında varılan anlaşmanın mevcut şartlarda Parlamento'da büyük farkla reddedileceğinin anlaşıldığını söyledi.

Theresa May'in Brexit anlaşmasını İngiltere Parlamentosu'ndan geri çekmesinin ardından, Avrupa Komisyonu Başkanı Jean Claude Juncker, "Bu sürpriz oldu, çünkü 25 Kasım'da biz Birleşik Krallık hükümetiyle birlikte bir anlaşmaya vardık, buna rağmen görülüyor ki yolun sonunda yine de problemler var. Üzerinde uzlaştığımız anlaşma, olabilecek en iyi koşullara sahipti. Anlaşmayı iptal ederek tekrar müzakerelere başlama ihtimali yok - fakat tabii ki eğer zekice kullanılırsa- ek netleştirmeler ve tekrar yorumlar yapılabilir. Herkes bilmelidir ki geri çekilme anlaşması tekrar müzakereye açılmayacak" dedi.

May'in Brexit anlaşması, AB üyesi İrlanda Cumhuriyeti ile İngiltere'nin parçası olan Kuzey İrlanda arasında Brexit sonrasında fiziki sınır oluşmasını engellemeyi amaçlayan "tedbir maddesi" nedeniyle çıkmaza girmişti. Süreçte İngiltere kabinesinde sorunlar çıkmış Boris Johnson ve David Davis başta olmak üzere toplam 6 bakanın ülkenin çıkarlarının süreçte yeteri kadar korunamadığı gerekçesiyle istifa etmesine sebep olmuştu.

12 Aralık'ta gerçekleştirilen parti içi güven oylamasından ise, Theresa May, 117'ye karşı 200 oyla zaferle çıktı.

Avrupa Birliği Konseyi Başkanı Donald Tusk, 13 Aralık'ta yapılan Avrupa Birliği Zirvesi öncesi Birleşik Krallık Başbakanı Theresa May ile bir araya geleceğini açıklamıştı.

AB Liderler Zirvesi ardından yayımla-

nan Brexit'e ilişkin sonuç bildirgesinde, üye devletlerin daha önce kabul edilen 585 sayfalık "ayrılık anlaşması"nın arkasında durduğu ve belgenin onaylanma sürecinin devam edeceği belirtildi.

Bildirgede, söz konusu anlaşmanın "yeniden müzakereye açık olmadığı"na dikkat çekilerek, "AB Konseyi, İngiltere ile gelecekte mümkün olan en üst seviyede iş birliği yapma arzusunun yineler. AB üyeleri, ayrılık anlaşmasının imzalanmasının hemen ardından hazırlıklara başlamaya hazırdır. Böylece, İngiltere'nin birlikten ayrılmasının ardından müzakerelere en kısa sürede başlaması güvence altına alınacaktır." ifadelerine yer verildi.

Bundan sonraki süreçte ne olması bekleniyor?

25 Kasım'da AB ve İngiltere tarafından üzerinde uzlaşılan anlaşmanın resmi bir statü kazanabilmesi için 27 AB üyesi ülkeden en az 20 üyenin lehte oy kullanması ve Avrupa Parlamentosu tarafından da onaylanması gerekiyor.

29 Mart 2019'da İngiltere'nin AB üyeliği resmen bitiyor ve 21 aylık geçiş döneminin başlaması bekleniyor. Süreçte temel sorun oluşturan başlıklarından biri olan çalışma ve eğitim hakları, varılan anlaşmayla güvence altına alındı. Buna göre, İngiltere'deki AB vatandaşları ve AB'deki İngiliz vatandaşlarının bulundukları ülkede çalışma veya eğitim hakları sürecektir.

İngiltere AB'ye, "adil bir finansal anlaşma" diye nitelendirilen 39 milyar sterlinlik "ayrılık ücreti" ödeyecek.

Kaynak: Bloomberg

lerin devlet ve hükümet başkanları, Brexit anlaşmasını onaylamak ve gelecekteki ilişkilerin ana hatlarını belirleyecek siyasi deklarasyonu imzalamak üzere Brüksel'de bir araya geldi.

Zirvede yaklaşık 1,5 yıldır devam eden Brexit müzakerelerinde sağlanan ilerleme değerlendirildi, ardından beklenen karar çıktı ve AB anlaşmaya destek kararının oybirliğiyle alındığını duyurdu. Anlaşma metninin onaylandığını ise AB Konseyi Başkanı Donald Tusk, "AB liderleri Brexit anlaşmasını onayladı" açıklamasıyla duyurdu.

10 Aralık'ta İngiltere Başbakanı Theresa May, Avam Kamarası'nda yapılacak olan Brexit anlaşmasıyla ilgili oylamanın ertel-

Özel

Edebiyat; Türkiye ile İran arasındaki büyük köprü

Azar MAHDAVAN

İranlı yazarların kitaplarını Farsça'dan Türkçe'ye çeviren Farsça Dil ve Edebiyatı mezunu "Zeynep Ekşi Özel" iki ülke arasındaki bağın daha da güçlenmesi için önemli bir rol üstlenmiştir.

Omuz omuza vererek aynı tarihi dönemlerden geçip kültürel ve toplumsal açıdan birçok ortak noktaya sahip olan İran ile Türkiye'de yaşayan insanları birbirine daha da yakınlaştıran en büyük bağ hiç şüphesiz edebiyattır.

Bu yönde İranlı yazarların kitaplarını Farsça'dan Türkçe'ye çeviren Farsça Dil ve Edebiyatı mezunu "Zeynep Ekşi Özel" söz konusu bağın daha da güçlenmesi için önemli bir rol üstlenmiştir.

"İlk M.Ü. İlahiyat Fakültesi'nde üniversite eğitimime başladım. O dönemde Ney ve sözlerini anlamasam da Farsça Mevlevî Ayınlerine olan ilgim beni Farsça'ya yönlendirdi. İki yıllık ilahiyat eğitimimin ardından tekrar sınava girip Fars Dili ve Edebiyatı okumaya karar verdim." diyen Zeynep Ekşi Özel'in Mehr Haber Ajansı'na verdiği röportajı aşağıda okuyabilirsiniz.

*** Neden Fars edebiyatına ait eserleri Türkçe'ye çevirmeye karar verdiniz?**

- Küçük yaşlardan itibaren Dünya

Klasiklerine ve bizi onlarla buluşturan çevirmenlerine karşı bir sempati vardı. Çeviri yapmayı gerçekten çok seviyorum ve sevdiğim farklı kültürlerin buluşmasında küçük bir katkımla oluyorsa ne mutlu!

*** Çevirmek için seçtiğiniz Farsça kitapların özellikleri nelerdir?**

- Türk ve İran halkı benzer dönemler yaşamış ve tüm farklılıklarına rağmen Doğu-Batı arasında gel gitler yaşayan iki toplum. İran öykülerini okudukça bunu daha çok fark ettim ve "İran Öyküleri Seçkisi" için, Hasan Mîrâbidîn'in derlediği iki ciltlik bir öykü seçkisinden, İran toplumunu daha iyi tanıttığını düşündüğüm öyküleri tekrar derledim; mesela seçkideki yazarlardan Celâl Âl-i Ahmed, Kutlu Tören hikayesinde, 1936 yılında baş örtüsünün yasaklandığı Keşf-i Hicâb (Kash-e Hijab) dönemini bir çocuğun gözünden, mizahi bir üslupla anlatır. Bizim ülkemizde de benzer yasak dönemleri oldu. Mahmud İtimadzade'nin Mohre-i Mâr hikayesi ise örneğin mitolojiktir. İlgi çekeceğini düşünerek onu da bu seçki için tercüme ettim.

*** Ünlü İranlı yazar Celal Al-i Ahmed'in yazdığı "Azrail'in Vilayetine Yolculuk" kitabını çevirmenizin özel bir nedeni var mı?**

- Azrail'in Vilâyetine Yolculuk isimli

kitabı sevgili Zeynep Akçora ile tercüme ettik. Sosyalist İranlı yazar Celâl Âl-i Ahmed'in gözüyle İsrail'in kuruluş yıllarını anlattığı bu gezi notları o dönemi anlamak adına çok önemli belgeler ve bilgiler içeriyor. Filistin davasını doğru tanımlamak adına önemli bir kitap.

*** Mustafa Mestur'un kitaplarıyla eserlerine ilgi duymanızın nedeni ne?**

- Mustafa Mestur'un öykü kurgusunu beğeniyorum. Sıradan bir olayda, aniden fantastik öykülerde karşılaşılabileceğiniz bir akış devreye giriyor. Ve bu doğal- fantastik akışa derin bilinç akışı da eşlik edebiliyor.

*** Azerbaycan medyasında da yayınlanan Mustafa Mestur ile yaptığınız röportaj hakkında bize bilgi verir misiniz?**

- Mustafa Mestur'la yazma hevesi, çocukluğu, öykü karakterleri, İran'da yazar olmak ile alakalı "Nihayet Dergisi" için bir söyleşi yapmıştık. Söyleşinin Azerbaycan medyası için de tercüme edilmesine memnun olduk.

*** Twitter hesabınızda İranlı iki yazar Ghazaleh Alizadeh ve Sadık Hidayet'i çok sevdiğinizi yazmışsınız. Bu iki yazarı diğerlerinden ayıracak ilgi duymanızın sebep olan özellikler nelerdir?**

- Ben Ghazaleh Alizadeh ile bu seçkiyi çevirirken tanıştım. Bu seçkide ➡

beni en çok etkileyen yazar oldu diye bilirim.

Öykülerinde kullandığı ironinin ardındaki derin hüznü etkileyici. Annesi de yazar olan ve edebiyat mahfillerinde büyüyen Ghazaleh, Fransa Sorbonne Üniversitesi'nde Doktora yaparken tezini Hz. Mevlana üzerine yazmaya karar verir. Çocukluğundan beri hep mistik arayışları olmuş, Şecere-i Tayyibe gibi öykülerinde bu irfânî atıflar hissediliyor. Ömrünün son yıllarında kansere yakalanıyor ve kendini bir ağaca asarak intihar ediyor. Sadık Hidâyetin de Budizm üzerinden bir mistik arayış içinde olması ve sonuçta intihar etmesi, ikisinin de öykülerine sinen hayat karşısındaki bu nahiflikleri etkilemişti beni.

*** Gelecek günlerde hangi İranlı yazarlar ve hangi eserleri Türkçe'ye çevirmeyi amaçlıyorsunuz?**

- Ben aslında başta da dediğim gibi özellikle Tasavvufi eserlere olan ilgim yüzünden Farsça'ya yöneldim. Nasip olursa Doktora tezimde karşılaştırmalı Farsça-Türkçe Mesnevî şerhleri üzerine çalışmayı düşünüyorum. Bundan sonraki tercümelerim de muhtemelen bu

minvâlde olur.

*** Farsça ve Türkçe edebiyatları arasındaki bağı nasıl yorumluyorsunuz?**

- Bir çok ortak deyim ve kelimeye sahip olan bu iki dil birbirini hep bütünlemiş. Tıpkı Hâfız Şîrâzî'nin Farsça Dîvanı'nın Sûdî tarafından Türkçe şerh edilmesi ve bu şerhin muteber bulunup İsmet Settârzâde tarafından tekrar Farsça'ya tercüme edilmesi gibi.

*** İran'da Hafız, Sadi ve Şehriyar gibi pek ünlü ve popüler şairlerin eserlerine de ilgi duyuyor musunuz?**

- Hâfız'ın gazellerinde İrfânî boyut çok kuvvetli:

در ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد
عشق پیدا شد و آتش به همه عالم زد

"Ezelde Cemâlinin nuru vurdu da
Doğdu aşk âlemi yakıtı kavurdu"

Hâfız Uzmanı Kavoos Hasanli hocamız "Hâfız bir aynadır, herkes onda kendini görür" demişti. Hâfız'ı, Türk Dünyasının sesi olması adına Şehrîyârî, hikmetli öğütleri ile Sâ'dî'yi de çok seviyorum. Kim bilir belki bir gün onların eserleri üzerine de çalışmak nasip olur.

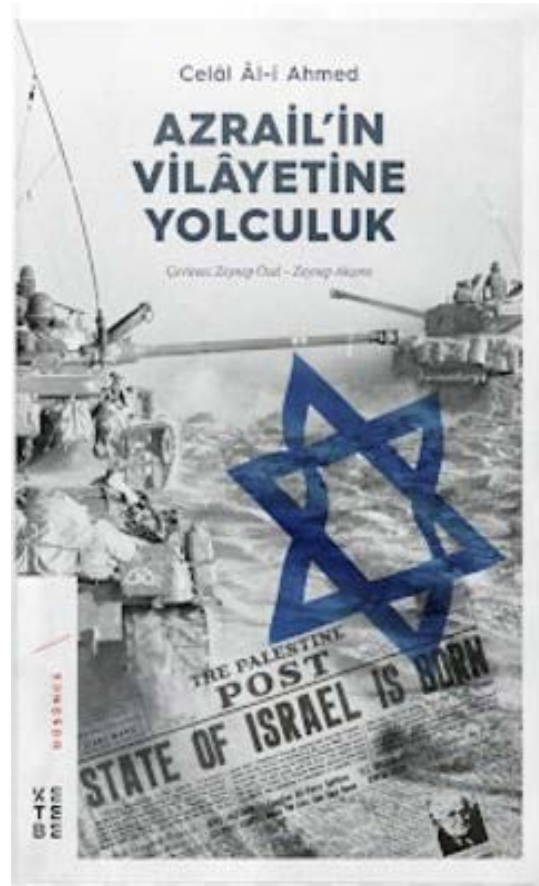
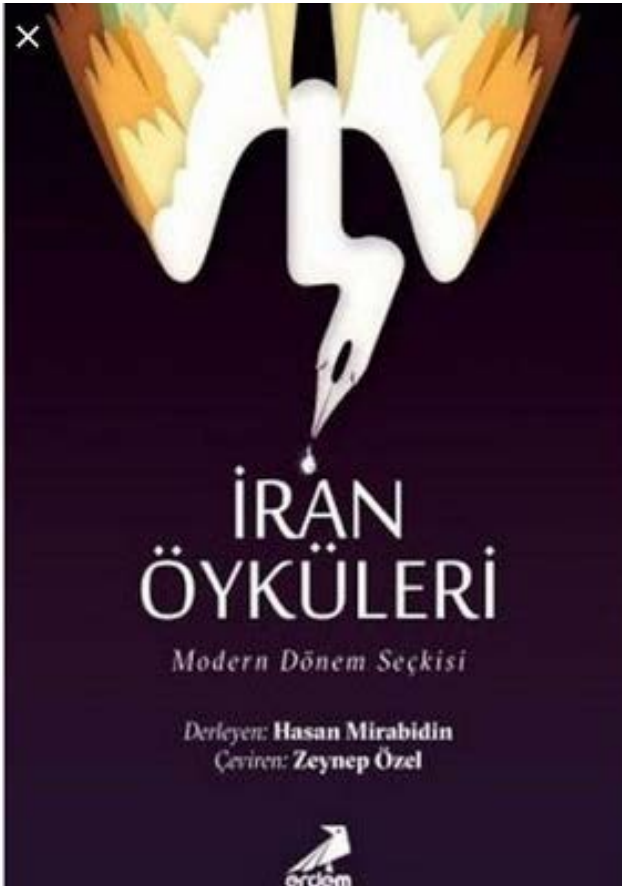
*** İran'ı ziyaret ettiniz mi? Tahran'da düzenlenen büyük kitap fuarını**

yakından gezdiniz mi?

- Evet bir kaç kez İran'a gittim. Özellikle İsfahan'ı çok seviyorum. Bu yıl kitap fuarına katıldım. Çok düzenli ve kapsamlı bir fuardı. Bunca Farsça kitabı bir arada görmek çok çok büyük bir keyifti benim için.

*** Son olarak Fars edebiyatına yönelik özel bir yorumunuz varsa bizimle paylaşır mısınız?**

- Fars Edebiyatını çok seviyorum. Dikkatimi çeken bir husus, Türkçe'de modern öykülerde de tasavvûfî- İrfânî içerikler olabiliyor. Mustafa Kutlu, Sâmîha Ayverdi gibi yazarları bu konuda örnek gösterebiliriz. Ama klâsik Fars Edebiyatı irfân üzerine kurulu olduğu halde modern Fars edebiyatında bu tarz çalışmalara pek rastlamadım. Kâzım Tînâ'nın tasavvufî içerikli öyküleri olduğunu biliyorum ama İran'da kitaplarını bulamadım maalesef. Bir de te'lif hakları büyük bir sorun. Türkiye'de te'lif hakları olmadan hiç bir eser basılamıyor. Bu yüzden İranlı yayıncılarla anlaşmak ve onların onaylarını almak gerekiyor. İranlı yayıncılardan kitap tercümesi izni için imza almak, onlara ulaşmak ise gerçekten çok zor oluyor.

İran ile Türkiye halkını birbirine bağlayan “Sinema” gücü

Muhammed BURHAN

Tahran'da, Yunus Emre Enstitüsü tarafından organize edilen “Türk Filmleri Haftası” etkinliği başladı.

Tahran'da, Yunus Emre Enstitüsü tarafından organize edilen ‘Türk Filmleri Haftası’ dün akşam başladı.

26-29 Kasım 2018 tarihleri arasında Tahran Yunus Emre Enstitüsü'nde gerçekleştirilecek gösterimler, 16:00-18:00 ve 19:00-21:00 arası olmak üzere her gün iki seans şeklinde yapılıyor.

4 günlük film haftası boyunca İranlı sinema severler Derviş Zaim'in ‘Balık’ filminin yanı sıra Emin Alper'in ‘Abluka’, Tolga Karaçelik'in ‘Sarmaşık’ ve Faruk Hacıhafızoğlu'nun ‘Kar Korsanları’ filmlerini ücretsiz olarak izleyebilecek.

Konuya ilişkin Mehr Haber Ajansı'na konuşan Tahran Yunus Emre Sanat ve Kültür Koordinatörü Yusuf Korkmaz, bu etkinliğin bir ilk olduğunu belirterek, “Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından onaylanmış olan Türk Filmleri Haftası kapsamında Tahran'da 4 adet film gösterilecek. Bunlar sanat tabiri edebileceğimiz belli kitlesi olan yeni filmler. Tabii ki sinemalarda gösterildi, fakat henüz yaygın gösterime girmedir. Bu anlamda Tahran'da Türk Filmleri Haftası'na katılanlar ilk izleyicileri olacak. İranlılar ve Tahranlıları bekliyoruz.” ifadelerini kullandı.

‘İranlıların Türk sinemasına olan ilgisi gayet olumlu’

Korkmaz, İran halkının Türk sinemasına olan ilgisi hakkında şunları

Tahran Yunus Emre Enstitüsü sunar موسسه یونس امره تهران برگزار می کند

Türk Filmleri Haftası 26 Kasım - 29 Kasım 2018

هفته فیلم ترکیه / ۸ - ۵ آذر ۱۳۹۷

26 Kasım Pazartesi: Balık (Derviş Zaim)	1. Seans 16:00-18:00,	2. Seans 19:00-21:00
27 Kasım Salı: Abluka (Emin Alper)	1. Seans 16:00-18:00,	2. Seans 19:00-21:00
28 Kasım Çarşamba: Sarmaşık (Tolga Karaçelik)	1. Seans 16:00-18:00,	2. Seans 19:00-21:00
29 Kasım Perşembe: Kar Korsanları (Faruk Hacıhafızoğlu)	1. Seans 16:00-18:00,	2. Seans 19:00-21:00

şöyledi: “İranlıların Türk sinemasına olan ilgisi gayet olumlu. Bu konuda sadece sinema filmleri değil aynı zamanda Türk dizileri de takip ediliyor. Tabii ki, İran'da Türkçe biliminin yüksek olmasının da payı var.”

Son yıllarda özellikle Türkiye'de düzenlenen film festivallerine İran'dan da katılımlar olduğuna dikkati çeken Korkmaz, “Örneğin bildiğim kadarıyla Malatya'da yapılan film festivaline bir İran filmi katıldı. Yani Türkiye'de de İran filmlerine rağbet var biliyorsunuz. Karşılıklı film sektöründe, sinema sektöründe güzel bir rağbet görüyoruz.” açıklamalarında bulundu.

“Sinema iki ülke ilişkilerinin pekişmesine neden olabilir mi?” sorusu üzerine Korkmaz, sinema sektörünün çok önemli olduğunu ifade ederek, “Sinema doğrudan insanı anlatan bir sanat. Dolayısıyla insan sinema izleyerek aslında kendisini bir şekilde orada görüyor, dolayısıyla içselleştirebiliyorsunuz doğrudan. Mesela Türkiye'de İran filmleri izlenirken insan orda kendinden birşeyler buluyor. Aynı şekilde İran'da Türk filmleri izleyen birisi orda kendinden birşeyler buluyor. Bu

halklar arasında karşılıklı bir sempati oluşturuyor. Bu anlamda sinemanın önemi çok büyük. Bunun karşılıklı olarak tanınmasını istiyoruz. Gördüğümüz kadarıyla sinema sektörü gayet iyi ilerliyor.” yanıtını verdi.

Bu etkinliğin devam edip etmeyeceği konusunda Yusuf Korkmaz, yaz sezonundan itibaren İranlı sinemaseverler için film gösterimlerine başladıklarını kaydederek, yaz etkinliklerine yoğun ilgi olduğunu ifade etti.

Önümüzdeki yazda da açık hava sineması etkinliğinin devam edeceğini açıklayan Tahran Yunus Emre Sanat ve Kültür Koordinatörü, “Gelecek yıllardaki planlarımızda Türk yönetmenler ve yapımcıları da ağırlamayı düşünüyoruz.” diye konuştu.

‘Derviş Zaim’in ‘Balık’ filmini çok beğendim’

Türk Filmleri Haftası etkinliği açılışında gösterilen Derviş Zaim'in ‘Balık’ adlı filmini büyük zevkle izlediğini dile getiren İranlı izleyici Ziba Hodayi, “Sanatsal alanda Yunus Emre Enstitüsü tarafından düzenlenen etkinlikler çok iyi. Film ile sinema halkın kültür ve geleneklerini anlattığı için çok önemli. ‘Balık’ sanatsal bir film. Güzel bir film ve oyuncuların performansı çok iydi. Yönetmen hikayeyi güzel anlatıyor. Çok beğendim.” ifadesini kullandı.

İranlı yönetmen: Dünyayı şaşırtacak bir film yapmak istiyorum

Azar MAHDAVAN ve Muhammed BURHAN

Türkiye’de düzenlenen İpekyolu Film Festivali’nde ödül sahibi olan İranlı genç yönetmen Leyla Novruzi, dünyayı şaşırtacak bir film yapmak istediğini söylüyor.

Sinema ve Televizyon Eseri Sahipleri Meslek Birliği (SETEM) tarafından, Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü katkılarıyla organize edilen İpekyolu Film Yarışması, her yıl Türkiye’de düzenlenen festivallerden biridir. Festivalin jüri üyeleri her sene olduğu gibi dünyanın farklı ülkelerinden katılan yüzlerce eserden en iyisini seçiyor.

Bu yıl 6. Uluslararası İpekyolu Film Yarışması’na Türkiye, İran, Çin, Kırgızistan, Özbekistan, Azerbaycan, Kazakistan, İtalya, Suriye, Hindistan, Irak, Yunanistan, Afganistan ve Pakistan olmak üzere toplamda 3058 film katıldı. Uluslararası İpekyolu Film Ödülleri kapsamında verilen ödüller sahiplerini buldu ve “En İyi Yönetmen Ödülü”nü alan Leyla Novruzi’nin “Kara Yol” isimli filmi gösterildi.

Sinema ve edebiyat dünyasına 15 yaşındayken ayak basan Leyla Novruzi şu ana kadar yönetmenlik alanında olağanüstü çalışmalar yapmıştır. 1989’da İran’ın Erdebil kentinde doğan genç sinemacı, şimdi de Tebriz kentinin Traktörsazi takımının belgeselini çekmeye çok kararlı. Başarılı yönetmen Leyla Novruzi, Mehr’e verdiği röportajda çalışmalarını hakkında açıklamalarda bulundu.

*** “Kara Yol” kısa filmi Türkiye’de düzenlenen İpekyolu Film Festivali’ne nasıl katıldı?**

- Her yıl dünya çapında çok sayıda film festivali yapılıyor. Türkçe bildiğim için eserlerimi Türkiye ve Azerbaycan’daki film festivallerine gönderme şansım var. İki yıl önce yaptığım belgesel filmin İpekyolu Festivali Özel Jüri Ödülü sahibi olduğunda bu etkinlikle tanıştım. Bunlar festivale tekrar başvur-

mama neden oldu ve çeşitli ülkelerden katılan 3 bin 50 film arasında benim eserim ödüle layık görüldü.

*** Bu festivalde tekrar ödüle sahip olacağınızı düşünüyor muydunuz?**

- Aslında hayır! Bir keresinde ödül kazandığım için festivalin bana bir ödül daha vereceğini düşünmemiştim.

*** Filminiz hakkında bizimle bilgi paylaşabilir misiniz? Bu kısa film gerçek bir hikayeye mi dayanıyor?**

- Bu film babasını kaybeden Ayda adlı bir genç kızın hikayesini anlatıyor.

Ayda babasının cenaze törenine katılmak üzere Tahran’dan memleketi Erdebil’e doğru yola çıkar, fakat yolculuk sırasında babasına çok benzeyen Duman adlı bir adamla tanışır. Bu filmin ana fikrini gerçek bir olaydan almıştım ancak hikayeye hayali unsurlar eklenip tekrar yazıldığında nihai sonuç gerçek hikayeden uzaklaşıyor.

*** İran ile Türkiye’nin ortak ürünü olan bir film yapmak ister misiniz?**

- Benim ilk tercihim doğup büyüdüğüm ve köklerine aşina olduğum yerlerle ilgili film yapmaktır. ➡

Türkiye kendi sinemacılarına sahip. Tıpkı İran'daki Meşhed, Tahran ve Şiraz kentlerinin kendine özgü yönetmenlere sahip olduğu gibi. Dolayısıyla coğrafi, kültürel ve tarihi özelliklerini iyi bildiğim Erdebil ve çevresindeki şehirler üzerinde çalışmayı tercih ederim. Ancak en azından Azerbaycan ve Türk sinemasında bazı insanlarla tanıştığım-dan dolayı aynı zamanda hocalarımın sayesinde filmlerimi İran dışında gösterme şansım oldu. Ge-

madığını bilmek için bir köprüdür.

* İran ve Türk sinemasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Türkler İran sinemasına büyük rağbet gösteriyorlar. Hatta bazen normal insanlarla konuştuğum zaman birçok İranlı yönetmenin ismini bile duyuyorum. Bu konuda onların bilgilerinin çok iyi olduğunu söyleyebilirim. Belki de ciddi olmaları için bir sebep bu. Türkler işlerinde çok ciddi ve titizler. Türk, Arap, Afrikalı ve

sanatı parlıyor. Bunların bir başka özelliği de diğer ülkelerle yaptıkları ortak sinema projeleridir.

* Tebriz'in Traktörsazi takımı hakkında belgesel film çekmek istediğinizi söylemiştiniz. Bununla ilgili daha fazla bilgi verebilir misiniz?

- İlk başta bu gerçek bir karar değildi! Basına verdiğim röportajda bunun bir hayal olduğunu belirttim, uzun bir süre birisinin neden Traktörsazi futbol kulübü hakkında film yapmadığı sorusu aklımdan geçiyordu. Öte yandan, Traktörsazi taraftarlarının inanılmaz coşkusunu futbolsever olmasa bile bir kez gören kişinin yakından izleyeceğini iyi biliyordum.

Sinema dalı açısından da yönetmen olarak ekibin görüntülerini çekmek bana büyük bir güç sağlıyor. Röportajım taraftarların büyük ilgisini çektiği için hayalim bir karar haline geldi. Bu belgeseli taraftarların yardımı ile çekmeye kararlıyım. Hatta masraflarını kendi cebimden ödemeye hazırım!

* Yönetmenlik hayatınızda en önemli amacınız nedir?

- Yaptığım her alanda gerek filmlerimde olsun gerekse de öykülerimde ilk önce kendimi şaşırtacak bir şeyler yaratmak istiyorum, ardından izleyiciyi şaşırtmak! Belki de daha yolun başında olduğum için bunları söylemek çok erken olabilir, ama bir gün dünyayı çok şaşırtacak bir film yapmayı umuyorum! Diğer yandan da, dünyanın her noktasında bütün insanların aynı dilde konuşmasını hayal ederdim. Çünkü insanların dil farklılığından dolayı birbirine nasıl girip kin oluşturduğuna tanık oluyoruz. Bu hayalimin sözle dünyamızda gerçekleşeceğini sanmıyorum. Bana göre sinema sanatı ise dünyadaki tüm insanların anladığı bir dil.

* Sinema dalında çalışırken İran veya Türkiye'deki hangi yönetmenleri örnek aldınız?

- Birinin ismini veremem çünkü kim-senin eserlerinden örnek almadım. Ama gördüğüm her iyi filmde etkilen-dim, temel olarak herhangi bir güzel sanat yapıtının, herhangi bir insan üzerinde etkisi vardır, bunun için çevremiz sanatla dolmalı.

lecekte de eserlerimin diğer ülkel-erde gösterilmesini umuyorum.

Elbette ki, eserlerim birkaç festival-de gösterildi. Bana göre ortak yapımı film projesi İranlı ve Türk yönetmenler-ini bir araya getirme konusunda iyi bir fırsat oluşturabilir. Sinema, birbirlerini yakından tanımak ve yaşamın sadece çevremizdeki coğrafya ile sınırlı ol-

diğer arkadaşlarımla konuştuğumda Abbas Kiyarüstemi'nin adını dile ge-tiriyorlar, böylece onun filmlerin-in çoğunu gördüklerini anlıyorum. Tıpkı İran'da Türkiye hakkında konuştuğumuzda, çoğu Nuri Ceylan Bilge'yi hatırladığı gibi. Bu isimler iki ülkedeki sinema sanatının di-reği. İkisinde de şiir ve fotoğrafçılık

İran sanatının parlayan yüzü; Mehtap'ın kızları

Kamran AZAR ve Azar MAHDAVAN

İran'ın Sistan ve Belucistan eyaletinde yaşayan Zeynep Noruzi başarılı bir girişimci olarak, köyündeki 200 sanatçı kadının umudu olmuştur.

Giydiği kıyafetin üzerindeki birbirinden güzel desenleri gördüğümde, "Bunları kendin mi diktin" diye soruyorum Zeynep'e.

Yavaştan gülümseyerek, "Evet; aslında biz Beluç kadınlar basit giysiler giymeyi pek sevmediğimiz için her yerde desenli kıyafetlerle dolaşıyoruz. İşte bu yüzden de bazen şiir gibi esinlendiğimiz kendi duygularımızla hislerimizi giysilerimizin üzerine dikmeye çalışıyoruz ve bu da yaklaşık 4 ay zamanımızı alabiliyor" yanıtını veriyor.

İran'ın Sistan ve Belucistan eyaletinde yaşayan Zeynep Noruzi başarılı bir girişimci olarak, köyündeki 200 sanatçı kadının umudu olmuştur... Köyde dikişçilik atölyesi kuran Zeynep, güzel sanatını çevresindeki kadınlara da aktarmaya gayret göstermektedir; "Biz bu sanatı gönülden sevdiğimiz için büyük bir aşk ile yapmaya çalışıyoruz"

Aslında bölgedeki kadınların yaşamı bir nevi dikişçilik sanatıyla iç içe gelmiştir. İslam öncesi döneme dayanan söz konusu sanat, tarih boyu nesilden nesile ve kuşaktan kuşağa geçerek enteresan bir yolculuğa imza atıp günümüzde artık Beluç kadınların geçim kaynağı haline dönüşmüştür.

"Beluç kadınlarla kızların büyük bir oranı dikişçilik mesleğiyle uğraşıp hatta birçoğu ailesinin geçim kaynağını bu yoldan temin ediyor; bu sanatı ayakta tutarak unutulma tehlikesinden kurtarıp köylülerime de iş imkanı sağladığım için Allaha şükrediyorum" diyen Zeynep sözlerine şunları da ekliyor: Ben bir şey yapmadım aslında, sadece Mehtap halamın izinden gitmeyi amaçlıyordum. Mehtap halam ömrünün son anına kadar benden dikiş sanatını hayatta tutmamı istiyordu.

Zeynep'in bahsettiği Mehtap Noruzi ise bir zamanlar Sistan ve Belucistan eyaletinin ünlü dikişçilerinden biri olarak Devrim'den önce İran Kraliçesi Fereh Diba gibi önemli müşterilere bile sanatının namını duyurmayı başarmıştı. Zeynep çocukluğundan beri halasının yanı başında oturarak bu sanatı tüm detayları ve incelikleriyle öğrenmiştir. Şimdi Mehtap'ın vefatından 6 sene geçmesine rağmen mirasçısı Zeynep bu dikiş sanatını artık tüm İran'a ve belki de gelecekte tüm dünyaya tanıtmaya çalışıyor.

Utangaç huyuyla sergiyi ziyaret eden meraklı sanatseverlerin sorularını da yanıtlamayı göz ardı etmeyen Zeynep Noruzi, "Ben Mehtap'ın yardımlarıyla bu sanatı öğrendim ve hatta onun desteğiyle üniversiteye girdim. Öğrendiğim sanat okul masraflarımı karşılamaya yetiyordu" diye konuşuyor.

Artık genç bir girişimci kadın olarak bilinen Zeynep 2007 senesinden beri İranşehr'in Bempur ilçesinde yer alan Kasımabad köyünde dikişçilik sanatını bölgedeki kadınlara öğretiyor. Zeynep bunlara ilave olarak, her sene Beluç kadınların uğraşları sonucu yaratılan eşsiz el yapımı eserleri de İran'ın dört bir tarafında sergileyip herkese tanıtmaya çalışıyor.

Yaşadığı bölgede hızla tırmanan işsizlik oranına da işaret eden Zeynep, şöyle diyor: Son zamanlarda karşımıza çıkan kuraklık ve kıtlık sorunları neticesinde tarım ve hayvancılık alanında büyük bir krize tanık olduk ve bu yüzden de erkekler için pek uygun bir iş fırsatı bulamazsınız buralarda. Tüm bu nedenlerden dolayı da sıkıntılarla ilgili ağır yükün büyük bir kısmı kadınların omuzları üzerindedir. İşte kadınlarımız dikiş sanatının ışığı altında pamuk ipliklerini iç içe dikerek ailelerinin geçimini sağlamaya çalışıyorlar.

"Bazı ziyaretçiler şaşkınlıkla bu desenlerin nasıl ince bir şekilde yanyana dikildiğini merak ettiklerini anlatıyorlar bana, hatta bazıları ısrarla onlara hemen öğretmemi istiyorlar" diyen Zeynep sergiye gösterilen yoğun ilgiden dolayı memnuniyetini hiç de gizlemiyor.

Beluç kadınların eşsiz sanatına büyük bir sevgiyle ilgi gösteren ziyaretçilerin oluşturduğu kalabalığın içinde kaybolmadan son sözlerini söyleyen Zeynep şunları kaydediyor: İran'ın Urmıye, Şiraz ve İsfahan gibi dört bir tarafından sergi yapmamız için çeşitli teklifler aldık. Şimdi de bu şehirlerde dikişçilik sanatını tanıtmak üzere sergi düzenlemeyi amaçlıyoruz.

Yelda; aydınlığı müjdeleyen yılın en uzun gecesi

Muhammed BURHAN

Yılın en uzun gecesi olan Yelda gecesi, binlerce yıldır İran halkı tarafından kutlanıyor. İranlılar bu gecede bir araya gelerek nar ile karpuz gibi meyveler ve kuruyemişler yiyip kutlama yapıyor.

Yılın en uzun gecesi olan Yelda gecesi, İran'da yaklaşık 2000 yıldan fazla zamandır 20 Aralık'ı 21 Aralık'a bağlayan gece olarak kutlanan ve günlerin kısalmasının son bulduğunu gösteren kutlamaların adıdır. İran'ın yanı sıra Afganistan, Tacikistan, Özbekistan, Türkmenistan gibi Orta Asya ülkeleri ve Azerbaycan ve Ermenistan gibi bazı Kafkas devletleri de aynı geleneği paylaşıyor.

Kökü Süryanice olan Yelda kelimesi "doğum" demektir. Doğum, güneşin (Mehr-Mitra) yeniden doğuşu anlamını taşıyor. Romalılar döneminde yılın en uzun gecesini Natalis Anictus (yenilmez güneşin doğum günü) olarak biliniyordu.

Fars bilgin ve hezârfen Ebu Reyhan Muhammed bin Ahmed el-Birûnî ise bu geceyi "güneşin doğumu" anlamını veren "Milad-i Ekber (Büyük Doğum)" olarak adlandırmıştır.

Yelda gecesi şenliği ve bu gecede düzenlenen benzer kutlamalar eski bir geleneğe sahiptir. Çok eski dönemlere ait insanların hayatlarının temelini

tarımcılık oluşturduğu için yıl boyunca doğada meydana gelen sezon değişiminin farkına varıldı. Zamanın akışıyla birlikte biriken tecrübe kazanımlarıyla insanlar işlerini ve etkinliklerini güneşin dönüşü, mevsimlerin değişimi, gündüz ve gecenin kısalıp uzalması, yıldızların yönünü ve hareketlerine koordine etme yeteneğine ulaştılar.

İran'da Yelda Gecesi

Yelda gecesi öncesi bu geleneksel töreni en iyi şekilde geçirmeyi planlayan İranlılar, ülkenin dört bir yanında yılın en uzun gecesine hazırlanıp alışveriş yapıyorlar.

İran'da Yelda gecesinde arkadaşlar ve aileler bir araya gelip, gece yarısından sonra muhabbet ederek özellikle Hafez şiirlerini okurlar. Bu gecenin sofrasının olmazsa olmazı nar, karpuz ve çeşitli çerezlerdir. Eski metinlere göre, bu meyvelerin içindeki kırmızı rengin, Mitra'nın (güneş) ihtişamını çağrıştırarak, hayatın şafak ve ışıltısının kırmızı tonlarını sembolize ettiğini söylüyor. İranlıların eski inanışına göre bu kırmızı renkli meyveler insanın sağlığını garantiliyor.

İran'daki kutlamaların her biçiminde yemekler ise merkezi bir rol oynamaktadır. Ülkenin çeşitli bölgelerinde aile fertleri ve akarbalar bir araya gelerek

güzel bir akşam yemeğinin tadını çıkarır.

Gecenin ana yemeği genellikle Fesenjan (incecik dövülmüş ceviz ve nar salçası karışımının yanı sıra İran pilavı) olur, ancak İran'daki her bir şehrin ve yörenin Yalda gecesinde akşam yemeğinde sunulacak olan yemek türü ile ilgili kendi gelenekleri vardır.

İran'ın kuzey kesiminde Hazar Denizi'ne yakın olan Gilan eyaletinde, Yalda gecesinde beyaz balığın yanı sıra sebze pilav ve doğranmış otlarla servis edilir.

Ancak yurdun kadim kenti Şiraz'da özel yemek havuçlu pilav. Tabağa İran safranını ve limonlu tavuk ile sunulur.

İranlı Azerilerde Yelda Gecesi

Bu geceyi ailece kutlamak Azeri kültüründe de bulunan ve çok eskilere dayanan bir gelenektir. Yılın en uzun Yalda gecesi Azeriler tarafından "Çille gecesi" olarak kutlanır.

Batı Azerbaycan'daki Yelda gecesi, sonbaharın bitişi ve kış sezonunun başlangıcıdır ve ilk 40 gün "Büyük Çille", 20 gün sonrası ise "Küçük Çille" ve yılın kalan son 30 günü de "Bayram ayı" denilir.

Azeri dilinde denilen "Çille Karpuzu", Yelda gecesinin bir sembolüdür ve Batı Azerbaycan halkı, herkesin bu gece karpuz yerse yaz sıcağından korunacağına inanır.

Türkiye ile İran arasındaki ortaklığın simgesi; Tuğrul Kulesi

Azar MAHDAN

Tahran'ın güneyindeki Rey kentinde büyüleyici bir yakut misali parlayan Tuğrul Kulesi, İran ve Türkiye arasındaki ortak kültürel ve tarihi ilişkilerin apaçık bir göstergesi.

İran'da yer alan Tuğrul Kulesi Selçuklu döneminden geride kalan tarihi binalardan biridir. Tahran'ın güneyindeki Rey kentinde büyüleyici bir yakut misali parlayan bu eski yapıt ise İran ve Türkiye arasındaki ortak kültürel ve tarihi ilişkilerin apaçık bir göstergesi.

Tuğrul Kulesi her daim Türk gezginlerle siyasetçilerin ilgisini toplamayı başaran İran'ın en önemli cazibelerden birisi sayılır.

Kulenin dahili ortamında yapılan ilginç tasarım içeriye giriş yapan turistleri kentin kalabalık atmosferinden kopararak tarih boyu uzanan enteresan bir yolculuğa götürüyor. Bahçede bulunan 4 mevsimlik yeşil alan ise sonbaharın ortasında bile görenlere bahar mevsiminin ferahlığını yaşıyor. Söz konusu yemyeşil bahçenin tam ortasında tüm ihtişamıyla boy gösteren 900 senelik bir bina yer alıyor.

Rey kentindeki Tuğrul Kulesi bir zamanlar Selçuklu Devleti'nin kurucusu "Tuğrul Bey" in tüm dünyaya meydan okuduğu mekan olarak da namını tarihe eklemiştir. 12. yüzyılda yapılan bu bina İranlılardan ziyade Türkiye'den gelen ziyaretçilerin odak noktası haline gelmiştir. Bir Türk Devleti olan Selçuklu'nun İran'da böylesi bir hükümdarlığa sahip olması Türkiye'den gelen gezginlerin ilgisini çeken en önemli etkenlerden birisi.

Pili bitmeyen saat

Tuğrul Kulesi sıradan bir yapıt olmayarak tam tersine zamanında birçok amaç için kullanılan işlevsel bir bina. Bunların başında ise sahip olduğu saat özelliği. Silindir şeklinde yapılan kulede her birisi günün birer saatini temsil eden 24 sütun bulunmaktadır; böylece güneşin ışıltısına maruz kalan sütunlar hangi saatte bulunduğumuzu gösteriyor. Güneş batımından sonra ise pili asla

tükenmeyen bu saat artık ayın ışığıyla çalışmaya başlıyor.

Kulenin giriş kapısındaki yaralı aslan

Eski dönem İran'ın da simgesi olan birer aslan, binanın hilal şeklindeki giriş kapısı üzerinde konuşlanarak tarih boyu uzun bir geçmişi olan yaşamın zorluklarından kendini kurtarmayı başarmıştır.

Bu büyüleyici yapıtın bir diğer özelliği de kulenin hükümdarlarla şahların hitabe yaptığı bir mekan olarak tasarlanması. Yuvarlak şeklinde yapılan bu alanın tam ortasında konuşulduğu zaman sesin yankılanması ve dört bir köşede yüksek bir tonla duyulması gerçekten de binayı yapan mimarların ustalığını gözler önüne seriyor.

Binanın çatısı ilaveten rasathane olarak da kullanılıyordu; işte dönemin astronomi çalışmaları için ortada bulunan uygun bir mekandı.

Tuğrul kulesi hakkında Türkçe araştırmalar

Kule hakkında birçok Türk arkeolog ile araştırmacı tarafından paylaşılan önemli makaleler ile yazıların başında Kemal Özkurt'un binanın tarihiyle Selçuklu Devleti'nin kuruluşunu konu alan bir çalışması yer alıyor. Bunlara ilave olarak Türkiye'nin Devlet Televizyonu TRT'nin de bu mekanda yaptığı programlara işaret edebiliriz.

Tuğrul'un nazik amcası

İran-Irak savaşının gazisi olan Kasım Ganbari tüm zamanını gönülden kuleyi korumaya adanmıştır. Ziyaretçileri güler yüzlü bir şekilde karşılayan Tuğrul'un nazik amcası bina hakkında muhabirimizle şu bilgileri paylaşıyor: Bu mekan birkaç sene evvel milli bir miras olarak kayıtlara geçmiştir ancak küresel çapta daha böyle bir şey yapmayı başaramadık. Bu konuda UNESCO'ya yaptığımız başvurular büyük ihtimal ile yakın bir zamanda olumlu bir yanıt bulacak.

Ganbari sözlerini şöyle sürdürdü: Her sene Türkiye'den buraya gelen binlerce turist anlattıklarımı büyük bir özenle dinliyor. Hatta bir defasında da eski Türkiye Başbakanı Ahmet Davutoğlu da buraya geldi. İki ülke arasındaki yakın ve

ortak kültürel birikim ile tarihi değerleri kendisine anlatarak Türk bir devlete ait tarihi anıtın İran'da bulunmasına karşın Farsça şiirleriyle dünyada ün kazanan Mevlana'ya ait mezarın da Türkiye'de yer almasının bu yönde pek de şaşırtıcı olmadığını söyledim.

Dünyanın gelini; Rey kenti

Rey kentini dünyanın gelini olarak niteleyen Türk turist Umut Çor'un mekanı gezip ülkesine döndükten sonra Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde yayınladığı yazıdan bir parça ise şu şekilde: Tahran'ın güneyinde bulunan Şehri Rey'e metroyla ulaşılabilir. Merkezden sadece yarım saat uzaklıkta. Buraya bizi çok ilgilendiren birinin anıt mezarını görmek için geldim. Tuğrul Bey'in...

Selçuk Bey'in torunu ve Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun kurucusu. İyi bir asker önemli bir devlet adamı. Horasan'a göç ettiği Selçuk Boyu'nu büyük bir devlete dönüştürüyor. Kardeşi Çağrı Bey'le bölgeyi hakimiyet altına alıyor. Zaten sonrada Çağrı beyin oğlu Alparslan Anadolu'da kesin bir Türk hakimiyeti sağlıyor.

Baştan söyleyeyim mezarı fotoğraflarda gördüğümde daha heybetli buldum. Giriş kapısı İran geleneklerine göre dizayn edilmiş. Kapiya asılı iki tokmaktan ince sesli olanı kadınlar kalın sesli olanı erkekler alıyor böylece gelenin erkek mi kadın mı olduğu biliniyor. Türbeye sevimli bir amca bekçilik yapıyor ve çok yardımcı olmaya çalışıyor. Beni büyük bir saygı ve dostlukla karşıladı.

Bir İranlı olarak güzel ülke Türkiye'den gelen misafirimize hoşgeldin diyorum diyerek incelik yaptı. Türbe'nin bakımlı bahçesinin, güzel çiçeklerinin, hatta havuzdaki sevimli balıkların bakıcısı ve koruyucusu o. Tarihimizde önemli yeri olan Tuğrul Bey'in mezarına gözü gibi bakan İranlı amca küçük bir bahşişi her zaman hak ediyor.

İran'da farklı Noel kutlamaları

Azar MAHDAVAN ve Muhammed BURHAN

Hız. İsa'nın doğum günü ve Noel kutlamaları İran'da özellikle Azerbaycan eyaleti, İsfahan ve Tahran gibi kentlerde Ermenilerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde renkli biçimde kutlanıyor.

Dünyadaki farklı dinlerde kutlanan özel günler vardır. Bu günlerden biri Hız. İsa'nın doğum günüdür. İranlı Hristiyanlar da bu günü dünyadaki diğer dindaşları gibi kutsal olarak görmektedir.

Her sene olduğu gibi Aralık son günlerine yaklaşırken Hız. İsa'nın doğum günü ve yeni yılın başlangıcı nedeniyle dünyanın çeşitli ülkelerindeki atmosfer değişiyor. Kiliseler ve şehir sokakları süsleniyor. Noel Baba hediyeleri ve renkli çam ağaçları yeni yılı müjdeliyor. İran da bu konuda istisna değil. Sadece İran'ın farklı şehirlerindeki caddeleri ve sokaklarına adım atmanız yeterlidir. Takvime bakmanıza bile gerek yok, kentin havası Noel kutlamalarının yaklaştığını ifade ediyor. Artık Noel süslemelerini sadece kiliselerin içinde göremeyeceksiniz, Hız. İsa'nın doğum gününe iki hafta kala Noel Baba ve süslenmiş çam ağacı şehre davetsiz bir misafir olarak girecektir. Yalnız caddeler değil aynı zamanda AVM'ler ve mağazaların vitrinleri de yılbaşı simgesi olan Noel Baba ile çam ağacı ile süsleniyor.

Özellikle Azerbaycan eyaletleri, İsfahan ve Tahran gibi kentlerde Ermenilerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde renkli dükkanlar, parlak ışıklar ve yılbaşı süslemeler görülür. Ancak ilginç olan şu ki, bu süslemeler yalnız Hristiyanların ilgisini çekmiyor aynı zamanda diğer vatandaşların da dikkatini çekiyor. Hatta selfie çekme yarışı başlıyor.

İran'ın kendine özgü gelenek ve göreneklerine sahip olmasına rağmen ülkedeki Hristiyanların varlığı sayesinde Noel de kutlanıyor. İran'da Ermeni ve Süryani olarak bilinen Hristiyanların nüfusu 2011 yılı istatistiklerine göre yaklaşık 117 bin kişidir. Ülkedeki Hristiyanların çoğunluğunu teşkil eden Ermenilerin İran'daki varlıkları 400 yıl öncesine dayanıyor. Ermeniler Müslüman bir ülkede

yaşamaya rağmen, dini törenlerini herhangi bir kısıtlama olmadan kolay ve rahat bir şekilde yapabiliyorlar. Bu törenlerden biri de Hız. İsa'nın doğum günü kutlamasıdır. İran'ın Süryanileri Katolik olduğu için Hız. İsa'nın doğum gününü dünyadaki Hristiyanların takvimine göre 25 Aralık'ta kutluyor. Fakat Ermenilerin inancına göre 6 Ocak Hız. İsa'nın doğum günüdür.

Hristiyanlar bu günü kilisede piskopos tarafından gerçekleştirilen özel törende dua ederek kutluyorlar. Tahran Ermenileri, kendilerine özgü olan Gata adlı bir tatlı ile konuklarını karşılıyorlar. Yılbaşı ana yemeği hazırlamak için İran mutfağı tercih ediliyor. Özellikle İran'a özgü yemek olan "Kuku Sabzi", balık ile pilav yapılıyor.

Noel kutlamalarında çam ağacının

altında kesinlikle oyuncak Noel Baba bulunuyor. Yılbaşı gecesinde çocuklara hediye dağıtmak amacıyla bazı Ermeni dernekler tarafından Noel Baba kostumunu giyen kişiler gönderiliyor. Bazı aileler ise bu görevi kendileri yapıyorlar.

Ülkede Noel kutlamaları boyunca, birçok turizm seyahat acentesi, Avrupa ya da farklı ülkelere seyahat etmeyi hayal edenler için özel tur hizmetleri sunuyorlar. Noel kutlamaları ülke içinde kiliselerin yanı sıra, sadece Hristiyanların katılmasına izin verilen bazı salonlarda yapılıyor.

Noel kutlamaları Hristiyanlar için İran'daki yeni yıl bayramı Nevruz gibidir. Bu tören Hristiyanlar ile birlikte Müslüman vatandaşlar için de çok ilginçtir.

İran'ın güzellikleri, sinema ve müzik aracılığıyla insanlara dokunuyor

Azar MAHDAVAN

İran'ın sinema ve müzik başta olmak üzere edebiyatına, tarih ve kültür-sanatına büyük bir ilgisi olduğunu kaydeden Mehmet Kızmaz Mehr Haber Ajansı'na İran'a yaptığı gezisini anlattı.

Haziran 2018'de Maltepe Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'nden mezun olan Batman doğumlu Mehmet Kızmaz Cumhuriyet gazetesinde muhabir olarak çalışıyor.

İran'ın sinema ve müzik başta olmak üzere edebiyatına, tarih ve kültür-sanatına anormal bir ilgisi olduğunu kaydeden Mehmet Kızmaz Mehr Haber Ajansı'na İran'a yaptığı gezisini anlattı.

*** İran'ı ziyaret etmenizin amacı neydi ve daha çok hangi bölgeleri gezmek istiyordunuz?**

- Söylediğim gibi İran'ın kültür ve sanatından her şeyine hayran olduğum için bu halkı, kültürü daha yakından tanımak istedim. Gezmek istediğim yerlere gittim. Tarihin beşiği olan Yezd-Şiraz-İsfahan üçlemesi en çok gitmek istediğim yerlerdi. Her adımda geçmişime, benliğime dair bir yolculukta olduğumu hissediyordum.

*** İran'da tattığınız yemeklerin hangisi sizin için daha lezzetliydi ve hangi yemek, tad ile lezzet açısından Türk mutfağına yakındı?**

- Abgoosht (Dizi) en çok beğendiğim yemek oldu. Her yemekte pilav olması beni biraz şaşırttı. Kebapları Türkiye mutfağına çok yakındı. Hemen hemen tadlarında fark görmediğimi söyleyebilirim.

*** İran gezinizin hangi bölümü sizin için özel bir değere sahipti? İran'da yaşasaydınız hangi kenti seçerdiniz?**

- İran'da animatör, yönetmen, müzisyen yani ilginin olduğu alandaki insanlarla görüşmüş olmam benim için değerli oldu. Bir de Sanandaj sokaklarında gezerken sohbetimizle başlayan yakınlaşmayla bir Kürt ailesine misafir olmam en çok etkilendiğim durum oldu çünkü çok çok samimi

ve içten davrandılar. İran'da yaşasaydım bir şehir seçmem çok zor olurdu çünkü hepsi birbirinden güzel. Kum'un davetiyle Yezd'de kalabilirdim. Betonla tanışmamış sokaklarda kendimi tarihin sayfalarına bırakırdım. Aşkın, şiirin ve şarabın şehri Şiraz'da yaşasaydım, Karim Khan Kalesi'nin dibinde akşama doğru setarla (müzik enstrümanı) Saadi'nin, Hafız'ın eşsiz cümlelerinin bana dokunmasına izin verirdim. Eğer Şiraz'da yaşasaydım Persepolis'e gitmeden de edemezdik. Ordan da, Zaloğlu Rüstem'in kendi gücüyle yont-

tuğu düşünülen Nakş-i Rüştem'e uğrar, Şehname'yi yaşardım.

*** İran ziyaretinizden önce Şiraz'daki tarihi eserlerle ilgili nasıl ve ne kadar bilgi sahibiydiniz? Yakından yaptığınız gözlemler bu bilgilerle tutuşuyor muydu?**

- Ziyaret öncesi sadece Şiraz için değil tüm İran için geniş bir araştırma yaptım. İran'ın İstanbul Başkonsolosluğuna gidip bilgi amacıyla katalog aldım. Ama özellikle Persepolis'e dönük araştırma yapmadan gidemey-

eceğimi öğrendim. Çünkü o tarihin içinde kalma sfenksler, merdivenler, insan tasvirlerinin, duvar süslemelerinin olduğu kule sütunların ne anlam ifade ettiğini bilmeseydim yabancı kalırdım. Büyük İskender'e rağmen ayakta kalmış yapılarda Büyük Drayos'un haşmetiyle ve Büyük Kiro'sun yüreğiyle Büyük Ahemeniş İmparatorluğu'nun başkentliğini yapan Persepolis'i anlamak için araştırmalarım birbiriyle tuttu. Araştırmalarım çok işime yaradı. Buarada araştırmalar tarihi eserlerin dışında İran'ı var eden tarihine, kültür sanatına dair de yapılarak gidilmesi çok daha anlamlı olur.

*** İran'daki turistik cazibelerin küresel toplum ile Türkiye'ye tanıtımı hakkında yorumunuz ne?**

- Maalesef İran'a dönük yıllardır var olan ambargonun etkisiyle dünya ve Türkiye medyası bununla bağlantılı olarak, İran'a dönük yaklaşımını da şekillendirmede bir güç oldu. Ambargo medyada İran'ın olumlu yönlerini, tarihini, sanatını, kültürünü hiç görmedi. Ama yine Türkiye'de kültür sanatla ilgilenen gençler başka olmak üzere bir kesim kitle ama yine özellikle Kürt halkından in-

sanların İran'a gelme, gezme düşüncesi çok. Her şeye rağmen İran'ın güzellikleri, sinema ve müzik aracılığıyla insanlara dokunuyor. Hiçbir devlet ve medya ambargosu, kadim tarihin ve İran'ın bireyin yüreğine dokunan çalışmaların yayılmasına bununla birlikte İran'a gelmenin önüne geçemez.

*** İran'a yaptığınız gezinin ardından ülkemize ilişkin sizde oluşan imajda herhangi bir değişim söz konusu mu?**

- Olmaz olur mu. Geziden sonra kesinlikle fark ettiğim değişim, o kadim topraklara daha çok ait olduğumu hissetmem oldu. Ruhumun dinlendiğini hissettim. Yani kısaca değişim şu oldu; aradığım güzel yürekli insanlar, insana dokunan sanatın, yaşamı hissettiğim tarih İran'da ve benim göç etmiş bir kuş gibi tekrar evime gelmem gerektiğini anladım. Artık ne zaman evime geleceğim. Bu arada imaj konusunda iki farklı değişim oldu. Olumlu yönden, 7'den 70'e karşılaştığım bir çok insanın İngilizce biliyor olması, yok desem de bende de oluşan algıdan dolayı, şaşırdım. Batı'ya daha yakın olan ve daha geliştiği söylenen Türkiye'de, çevremde, ben dahil, insanların İngilizce

bilmiyor olması da, eleştirilen İran'da insanların çoğunun ilginizce biliyor olması... Tebrik edilir, ayakta alkışlanır. Ama negatif yönden özellikle Tebriz'de insanların İran'ın değerli müzisyen ve yönetmenlerini bilmiyor olması beni şaşırttı. Belki de bu Azeri halkının yaklaşımına dönük olabilir ama yine bundan dolayı şaşırdım.

*** İran ile Türkiye arasındaki tarihsel, kültürel ve toplumsal bağları nasıl değerlendiriyorsunuz?**

- Maalesef bağlar olumlu değil, Çaldıran savaşıyla başlayan onlarca savaş, arada olumsuz bir tarih bıraktı. Kültür ve toplumsal bağlar da güçlü değil. Bunun birçok nedeni var ama başlıca nedeni coğrafi olarak Zagros dağlarının arada olması bağın oluşmamasında büyük etken olmuştur. Bundan dolayı pek de gelişmiş bağlar yok. Ama tam tersi olarak İran ve Kürtler arasında bu bağın daha güçlü olduğunu düşünüyorum. Tıpkı İran sinemasında ve dünyada bilinen yönetmenlerin İran'da yetişmeleri onun dışında, benim İran turumda Farsça ve İngilizce bilmeden Kürtçe ve Farsça'nın ortak yapısıyla anlaşmış olmam benim için çok değerli bir bağ oldu.

Alman filozof Nietzsche, Zerdüşt'ü “ahlaklı” olarak tanımlıyor

Mohammad MAZHARI ve Muhammed BURHAN

Almanya'nın Göttingen Üniversitesi İran Çalışmaları Bölümü Direktörü Prof. Dr. Philip G. Kreyenbroek, “Zerdüşt'ün düşüncelerinden etkilenen Alman filozof Nietzsche kalem aldığı bir kitabını ona ithaf etmiştir.” dedi.

Antik dinlerden sayılan ve büyük ihtimalle dünyada ilk tek tanrılı dinlerden biri olan Zerdüştlük inancı antik dünyanın en büyük imparatorluklarından Ahamenişlerin resmi dini olmuştur.

Zerdüşt, Zerdüştlük dininin kurucusudur. Zerdüşt'ün Avesta'da toplanan ve Zerdüştlük ile ilgili günümüze ulaşan tek belgesi kutsal “Gatahar” ve “Yasna Haptanghaiti” ilahilerinin yazarı olduğuna inanılır.

Almanya'nın Göttingen Üniversitesi İran Çalışmaları Bölümü Direktörü Prof. Dr. Philip G. Kreyenbroek ile aşağıda okuyacağınız bir röportajda Zerdüştlük inancını masaya yatırdık.

Antik İran inancı olan Zerdüştlüğün kutsal kitabı Avesta'nın ilahi bir kitap olduğunu aynı zamanda Zerdüşt'ün düşünceleri ve öğretilerini temsil ettiğini söyleyebilir miyiz?

Yalnız “Gataha” (kutsal dörtlülükler) Zerdüştlük inancının kurucusu olan Zerdüşt'e aittir. Ama diğer ilahi metinler Zerdüşt'ün öğretilerine göre adapte edilmiş ya da türetilmiştir. Söz konusu metinler uzun yıllar boyunca İran ve Hindistan'daki Zerdüşt cemaatleri tarafından Zerdüşt inancının kutsal metinleri olarak biliniyordu.

Zerdüşt'ün Batı felsefesi ile düşüncesi üzerindeki etkisi nedir? Alman filozof Friedrich Nietzsche'nin kitaplarından birinin “Böyle Buyurdu Zerdüşt” olduğunu biliyoruz. Sizce antik klasik Yunan filozofu Aristoteles de Zerdüşt'ten etkilenmiş midir?

Bana göre, Zerdüşt'ün insan düşüncesinde bıraktığı en büyük devrim, evrenin ilahi bir determinizm tarafından yönetilmemesiydi. Başka bir deyişle, Zerdüşt sadece yegâne bir kutsal yaratıcı ve tanrının bulunduğu inanıyordu ve

Mantra'yı (ilahiler) mükemmel bir dünya için yaratmış, fakat ilahi kuralların karşısında kötü güçler bulunduğu için bunlar dünyamızda düzgün bir şekilde uygulanmamıştır. Dolayısıyla, insanın Tanrı'nın (Ahura Mazda) iradesini yerine getirmekle görevli ve mükemmel dünyaya ulaşabilmek için Tanrı'yı temsil eden meleklerle uymalı.

Bu yeni görüş, insan düşüncesinin gelişmesine katkı sağladı ve daha da ilerleyerek gelişti. Bu etki, ilahi dinlerin inanç sisteminde açıkça belirgindir.

Zerdüşt'ün mesajı Ahameniş döneminde İranlılar ile çok yakın bağlantısı olan Yunanlıları etkilemiş olabilir. Bir sonraki dönemlerde antik Yunan filozof Platon'u da etkilemiş olabilir. Aristoteles'in Zerdüşt'ten etkilendiğinden şüphe ediyorum. Fakat şunu belirtmek isterim ki, Yunan felsefesi konusunda uzman değilim.

Friedrich Nietzsche, kadim İran metinleri üzerinde çalışan Friedrich Carl Andreas vasıtasıyla Zerdüşt ile tanışmış oldu. Nietzsche Zerdüşt'ü ilk ahlaklı insan olarak yorumluyor (Çünkü Zerdüşt inancında insan iyi ve kötüyü seçebiliyor) ve kendini ilk ahlaksız insan olarak tanımlıyordu. Zerdüşt'ten çok etkilenen Nietzsche kalem aldığı bir kitabını ona ithaf etmiştir.

Tek tanrıcılığa vurgu yapan Zerdüşt inancı, yüzyıllarca çok tanrıcılığa inanan Hintliler ile İranlıları birbirinden kopardı mı?

Bu neredeyse doğrudur. M.Ö 3000'den M.Ö 2000'e kadar İranlılar

ve Hintliler kendi dini geleneklerine sahip bir halktı. Fakat bu iki etnik grup yaklaşık M.Ö 2000'de ayrılarak kendi geleneklerini sürdürmeye başladı. İran-Hint geleneklerini tamamen reddetmeyen Zerdüşt vaazlarında ilk kez Tanrı'nın varlığına değinmiştir.

Zerdüştlük inancında “iyilik” ve “kötülük”, “Karanlık” ve “Aydınlık” sürekli çatışır. Zerdüştlük'teki düalizm hakkında açıklama yapabilir misiniz?

Zerdüştlük görüşünde, Tanrı, bu çirkin dünyanın işlerine müdahale etmeyecek kadar çok pak ve yüce bir varlıktır. Bu görevi melekler üstlenmektedir. Tanrı'nın iyiliğini temsil eden büyük meleğe Kutsal Ruh (Spanta Minio) denir ve onun karşısında bu dünyada “Kötü Ruh” olan Enra Minio (Ahriman) vardır. Zaman ilerledikçe, Tanrı ile Kutsal Ruh arasındaki farkı anlamak, normal insanlar için zorlaşır. Nihayet Zerdüştliler her ikisinin de aynı olduğu kanaatine varırlar. Bu, iki eşit dünya ötesi güç olduğu fikrinin başlangıcıydı. Bu düşünce düalizmin oluşmasına neden olmuştur.

Zerdüştlük düşüncesi, İbrahimi dinler özellikle Yahudiliğe nasıl açıldı?

Ahameniş İmparatorluğu döneminde Babil ve diğer bölgelerde Zerdüştlük ve Yahudiler arasında yakınlık kurulmuştur. Bu münasebetler, söz konusu “ahlakçı” dünya görüşünün gelişimine katkıda bulunmuş olabilir. Bu düşüncenin her halükarda Hristiyanlığın yayıldığı ortamda da kabul edildiğine inanıyorum.